

JAARVERSLAG 2012

FISCALE AUTONOMIE EN HAAR GRENZEN

Programmaleider: prof. dr S.J.C. Hemels

INHOUDSOPGAVE

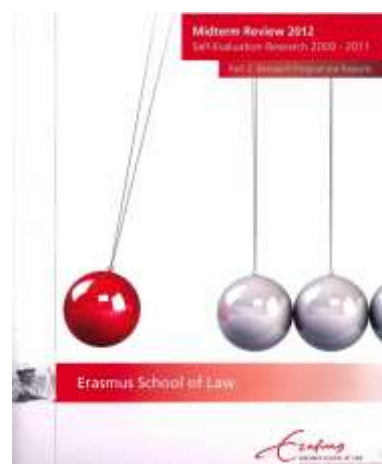
1. Inleiding	3
2. Het programma	5
3. De mensen.....	18
4. Gezamenlijke activiteiten.....	21
5. Individuele activiteiten.....	28
6. Tot slot.....	34
ANNEX BIJ 'FISCALE AUTONOMIE EN HAAR GRENZEN'	35
Tabel 1: Personele formatie in fte's onderzoek.....	35
Tabel 2: Kwantitatieve onderzoeksresultaten per jaar.....	35
Tabel 3: Promoties per jaar	37
Tabel 4: Lidmaatschappen van promotie- en oppositiecommissies.....	38
Tabel 5: Overzicht publicaties 2012 'Fiscale autonomie en haar grenzen'	39

1. INLEIDING

Het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen mocht in 2012 weer veel academische hoogtijdagen beleven. Sjaak Jansen nam op 15 maart afscheid met de rede 'Het is uit de hand gelopen',¹ Arjen Schep promoveerde op 8 juni op het onderzoek 'Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten'² en in het najaar hadden we twee inaugurele redes: op 2 november was de oratie van Miguel de Jonckheere 'Iets leuks bij de burens?'³ en Arnaud de Graaf hield op 23 november de oratie 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid'.⁴

Bovendien was het onderzoeksprogramma ook gastheer van het jaarlijkse internationale congres van de European Association of Tax Law Professors (EATLP). Gedurende drie dagen waren 150 belastingwetenschappers uit 22 landen in Rotterdam te gast. In november werd het nieuwe onderzoeksthema *Maritime and Transport Tax Law* gelanceerd met een expertseminar dat hoog werd gewaardeerd.

2012 was ook het jaar van de mid term review over de jaren 2009-2011. Hier is door de programmaleider veel tijd aan besteed. Er is een uitgebreide zelfevaluatie van het onderzoeksprogramma geschreven en in november 2012 heeft de commissie gesproken met diverse leden van het onderzoeksprogramma. Het rapport van de commissie wordt in 2013 verwacht.

Uiteraard zijn er in 2012 ook weer diverse internationale en nationale wetenschappelijke publicaties binnen het onderzoeksprogramma verschenen en hebben verschillende onderzoeksbijeenkomsten plaatsgevonden. Tevens heeft de onderzoeksgroep door middel van vele vakpublicaties, lezingen, ex-

¹ Uitgegeven door Sdu, zie voor een verslag van deze afscheidsrede M.E. Oenema en M. Evers, "Het is uit de hand gelopen", *Weekblad fiscaal recht* 2012/452, p. 452-454

² Schep, A.W. (2012, augustus 08), *Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten. Bekostiging van voorzieningen met baatbelasting, grondexploitatiebijdrage, ondernemersfondsen en BIZ-bijdrage*, EUR (540 pag.), (Delft: Eburon), Prom.: Prof. Dr. J.A. Monsma.

³ Uitgegeven door Die Keure, zie voor een verslag van deze oratie: M.J.M. De Jonckheere, *Inaugurale rede 'Iets leuks bij de burens? Enkele voor- en nadelen van het open stelsel van lokale belastingen in België'*, *Belastingblad* 2012/24, p. 579

⁴ Nog te verschijnen bij Sdu uitgevers bv, Den Haag, 2013, ISBN: 978-90-12-3900-57, zie voor een verslag van deze oratie A.J. Nederhoed en M. Evers, 'Excessieve gedragingen' en internationaal fiscaal beleid', *Weekblad fiscaal recht* 2013/95, p. 95-96.

pertmeetings en bijdragen aan de populaire media de resultaten van het onderzoek gedeeld met de fiscale gemeenschap, overheid en het brede publiek.

Het jaar 2012 was door de afscheidsrede en de mid term review enerzijds een jaar van terugkijken, maar was door de twee oraties en de verdere vormgeving van de onderzoeksplannen voor de komende jaren ook een toekomstgericht jaar. De aan het programma verbonden onderzoekers vormen een hechte en enthousiaste groep. We zien het jaar 2013 daarom ook vol vertrouwen tegemoet.

2. HET PROGRAMMA

In de tweede helft van de twintigste eeuw is in Nederland sterk de nadruk gelegd op de fiscale autonomie. Aan het eind van de vorige eeuw is een kentering hierop ontstaan. Het grensoverschrijdende verkeer van goederen, kapitaal, diensten en werknemers vrijer is dan ooit tevoren. Burgers en ondernemingen kunnen zich makkelijker vestigen in andere landen. De globalisering die het gevolg hiervan is, heeft echter als tegengesteld effect dat landen bij de inrichting van hun belastingstelsel minder vrij, autonoom, zijn dan voorheen. Zo zijn steeds meer en duidelijker invloeden waarneembaar van andere disciplines, binnen de rechtsgeleerdheid, maar ook daarbuiten. Enerzijds wordt fiscale autonomie begrensd door andere rechtsbronnen, eventueel van hogere orde. Anderzijds hebben niet-juridische factoren invloed op de fiscale autonomie, zoals de genoemde globalisering, belastingconcurrentie, technische ontwikkelingen en veranderende politieke en sociale inzichten. Centrale vraag van het programma is daarom welke invloeden van buitenaf werkzaam zijn of zijn geweest op het formele en materiële belastingrecht, dan wel in de toekomst daarop invloed zullen gaan hebben, tot welke gevolgen dat heeft geleid of mogelijk zal leiden. Omgekeerd gaat ook invloed uit van het belastingrecht op andere rechtsgebieden dan wel andere disciplines. Het gaat, met andere woorden, steeds om de wisselwerking tussen het fiscale domein en andere domeinen en wat de gevolgen daarvan zijn voor het belastingrecht.

De centrale onderzoeksvraag is in 2012 uitgewerkt aan de hand van een drietal onderzoeksthema's:

1. Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht;
2. Lokale belastingheffing in de 21e eeuw;
3. Instrumentalisering.

Hierna wordt een aantal activiteiten beschreven die in het kader van deze drie deelthema's in 2012 hebben plaatsgevonden en wordt vooruitgeblikt naar toekomstige activiteiten binnen deze thema's.

1 Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht

Het deelthema Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht is het grootste onderzoeksthema waar ook de meeste onderzoekers aan deelnemen. Een aantal projecten die in 2012 binnen dit thema zijn ondernomen, zijn de volgende.

Fiscaal verdragsbeleid

Begin 2011 stuurde de staatssecretaris van Financiën zijn Notitie fiscaal verdragsbeleid naar de Tweede en Eerste Kamer. In dat jaar hebben diverse leden van het onderzoeksprogramma in artikelen en presentaties hun commentaar gegeven op deze notitie. Begin 2012 wijdde het Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht een bijzonder nummer aan deze notitie. Arnaud de Graaf en Ton Stevens leverden daar een bijdrage aan.⁵

Ton Stevens en Maikel Evers hebben eveneens presentaties gegeven tijdens het in april 2012 door de International Fiscal Association (IFA) branches Nederland en Duitsland georganiseerde seminar over het in 2012 ondertekende belastingverdrag tussen Nederland en Duitsland. Naast

⁵ Graaf, A.C.G.A.C. de (2012), Nederlands verdragsbeleid betreffende vermogensinkomsten en -winsten, Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht, 2012(119), p. 70-80 en Stevens, A.J.A. (2012), Verdragsbeleid en winstinkomen, Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht, 2012(119), p. 60-69

het feit dat Duitsland één van de belangrijkste handelspartners is van Nederland, is het nieuwe belastingverdrag met name interessant omdat het één van de eerste belastingverdragen is die na het verschijnen van de Notitie Fiscaal verdragsbeleid in 2011 zijn ondertekend. Dit nieuwe belastingverdrag heeft ook een drietal publicaties opgeleverd van Ton Stevens, Maikel Evers en Dick Molenaar.⁶ De publicatie van Maikel Evers is een weergave van uitkomsten van zijn onderzoek naar de invloed van de relatie met Duitsland op het Nederlandse fiscale verdragsbeleid. Een Engelstalige publicatie op basis van dit onderzoek is afgerond en zal in 2013 in een internationaal fiscaal tijdschrift verschijnen.

Het promotieonderzoek van Richard Snoeij is gericht op de fiscale aspecten van staatsfondsen (ook wel bekend als Sovereign Wealth Funds) in een internationaal verband. Het gezamenlijke vermogen van staatsfondsen is in het afgelopen decennium sterk toegenomen en wordt momenteel geschat op meer dan USD 5 triljoen. Een vraag die in het onderzoek centraal staat is of internationaal publiekrecht anders dan belastingverdragen, de fiscale autonomie van een bronstaat kan beperken voor wat betreft de belastingheffing van buitenlandse staatsfondsen. In het onderzoek wordt verder onder meer aandacht besteed aan de invloed van het fenomeen staatsfondsen op (i) het fiscale verdragsbeleid van bronstaten, (ii) de inrichting van belastingverdragen en (iii) de vormgeving van het nationale belastingrecht in bronstaten.

Maritime and Transport Tax law

De verschijning van de Notitie fiscaal verdragsbeleid, het onderzoek dat de leden van het onderzoeksprogramma daar naar hebben gedaan en het bijzondere profiel van Rotterdam als havenstad, waren voor Ton Stevens en Dick Molenaar aanleiding om een onderzoeksproject te starten over de belastingheffing van zeescheepvaartondernemingen c.q. het internationale vervoer. Dit onderwerp is typisch Rotterdams, want met de grootste haven van Europa heeft Rotterdam een groot aandeel in internationaal vervoer, vooral over zee.

Op 28 november 2012 is dit onderzoeksproject gelanceerd met een zeer succesvol seminar Maritime and Transport Tax law over een drietal recente ontwikkelingen in het verdragsbeleid op dit terrein. Deelnemers aan dit seminar waren wetenschappers, adviseurs en ambtenaren. Een verslag van dit seminar is te vinden op de website van dit onderzoeksproject⁷ en is begin 2013 gepubliceerd in het Weekblad fiscaal recht.⁸ Het seminar werd financieel mogelijk gemaakt door Loyens & Loeff, PwC en een bijdrage uit het budget van het onderzoeksprogramma.

Voor 2013 staat een drietal seminars gepland over (i) de publicatie van de nieuwe State Aid Guidelines on Maritime Transport, die in het voorjaar 2013 vermoedelijk worden gepubliceerd, (ii) de belastingplicht van havenbedrijven, en (iii) de impact van de nieuwe Maritime Labour Con-

⁶ Stevens, A.J.A. & Spierts, E. (2012), Abkommensberechtigung, Unternehmensgewinne und Kapitaleinkünfte im neuen DBA NL 2012, In Vol. 9.5.2012. *NWB – IWB*, p. 1-7, Evers, M. (2012), Weekblad voor Fiscaal Recht, De relatie met Duitsland en de geboorte van het Nederlandse fiscale verdragsbeleid, *Weekblad Fiscaal Recht*, 6949, p. 501-512, Molenaar, D. (2012), Artiesten en Sporters (artikel 16), *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(7-8), p. 297-301.

⁷ http://www.esl.eur.nl/fis/belastingrecht/seminar_maritime_and_transport_tax_law_28_november/.

⁸ C.W.M.M. Verkoijen, Verslag seminar Maritime and Transport Tax Law (28 november 2012), *WFR* 2013/160, p. 160-166.

vention, die medio 2013 in de Nederlandse nationale wet zal moeten zijn geïmplementeerd. Dit laatste onderwerp zal worden georganiseerd in samenwerking met het Maritime and Transport Law-programma dat Prof. Frank Smeele op de Erasmus School of Law organiseert. Dit subthema zoekt namelijk ook nadrukkelijk samenwerking met wetenschappers buiten het onderzoeksprogramma, zowel binnen de Erasmus School of Law als op andere universiteiten. Tijdens het seminar in 2012 traden onderzoekers van het fiscale onderzoeksprogramma van de Universiteit Leiden als spreker op. In het panel dat iedere bijdrage bediscussieerde, zaten bovendien de directeur van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders Vereniging (KVNR) en een medewerker van de directie Internationale Fiscale Zaken van het Ministerie van Financiën. In 2013 zal ook een aanzet worden gegeven tot samenwerking met buitenlandse universiteiten in haventeden, waarbij met de Universiteit van Antwerpen reeds de eerste contacten zijn gelegd.

Europees belastingrecht

Het onderzoeksprogramma houdt zich niet alleen met de verhouding tussen de Nederlandse autonomie en internationale belastingverdragen bezig, maar nadrukkelijk ook met de beperkingen die het Europese recht aan de fiscale autonomie oplegt. Erik Ros doet promotie-onderzoek naar de introductie en vormgeving van het burgerschap van de EU en de gevolgen daarvan voor de lidstatelijke fiscale autonomie. Hij hoopt zijn proefschrift in 2013 af te ronden. In het kader van dit onderzoek heeft hij op 10 december 2012 het KNAW symposium 'Burgerschap, democratie en maatschappij: een heroverweging' bijgewoond. Voor zijn onderzoek was het erg nuttig om van EU-recht deskundigen te horen hoe zij het EU burgerschap als een mogelijke "uitweg" voor het democratisch tekort op EU niveau beschouwen. Het bijwonen van dit symposium is financieel mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het onderzoeksbudget van het programma.

Erwin Nijkeuter onderzoekt de invloed van het Europese recht op de Nederlandse belastingwetgeving. In 2012 verscheen bij Kluwer Law International zijn boek *Taxation of Cross-Border Dividends Paid to Individuals from an EU Perspective. Positive and Negative Integration*. Dit boek maakt onderdeel uit van de publicatiereeks van de Stichting Europese Fiscale Studies.

Ben Kiekebeld sprak tijdens de vijfde NOB rondetafelbijeenkomst Europees fiscaal recht (22-23 november 2012) over vaste inrichting versus deelneming.⁹ Verder was hij dagvoorzitter bij het NOB PE seminar 'Europees Belastingrecht - recente ontwikkelingen' (2 oktober 2012). In NTFR Beschouwingen heeft hij de laatste ontwikkelingen op het gebied van de dividendbelasting en het EU recht geanalyseerd.¹⁰ Ton Stevens en

Gijs Fibbe hebben in 2012 hun onderzoek naar de reikwijdte van de autonomie van Nederland bij de fiscale classificatie van buitenlandse rechtsvormen onder Europees recht en dragen, in het bijzonder hybride entiteiten, voortgezet. Dit heeft geresulteerd in de afronding van een tweetal publicaties, die in 2013 zullen verschijnen. In de eerste plaats is een door de Stichting Europese Fiscale Studies ondersteund internationaal onderzoek afgerond naar de belastingheffing van hybride entiteiten onder de EU-richtlijnen op het gebied van de directe belastingen in een achttal EU-lidstaten. Het onderzoek laat zien dat er in de EU-richtlijnen nog weinig aandacht is voor de belastingheffing van hybride entiteiten en er bovendien weinig EU-lidstaten zijn die deze bepalingen in hun nationale wet implementeren: het onderzoek wordt dan ook afgesloten met een aantal concrete aanpassingsvoorstellen. Een verslag van dit onderzoek zal in

⁹ Zie voor een verslag van deze bijeenkomst J.J.A.M. Korving en N. Vlug, Verslag vijfde NOB rondetafelbijeenkomst Europees fiscaal recht, *Weekblad fiscaal recht* 2013/118, p. 118-123.

¹⁰ B.J. Kiekebeld, Dividendbelasting binnen de EU: nog steeds niet alles opgelost, NTFR-B 2012/24 (27 juni 2012)

boekvorm worden gepubliceerd en worden gepresenteerd tijdens een in de loop van 2013 te houden seminar. In de tweede plaats is het in 2011 gestarte onderzoek naar de lacunes in het OESO beleid ten aanzien van de verdragstoepassing op hybride entiteiten voortgezet. Dit onderzoeksproject van Gijs Fibbe en Ton Stevens in samenwerking met Auke Lamers (PwC New York/Rotterdam) en Bart Peeters (Universiteit van Brussel), zal begin 2013 worden afgerond en aangeboden worden aan een internationaal tijdschrift. Ook voor dit project wordt bezien of de presentatie via een seminar in 2013 kan worden gerealiseerd.

Double taxation, double non-taxation en compliance

Waar het onderzoek naar hybride entiteiten zich vooral richt op dubbele belastingheffing, is ook dubbele niet-belasting, mede vanwege de economische crisis, inmiddels een belangrijk thema. Op het terrein van de fiscaliteit zijn wereldwijd verschillende trends waar te nemen. Ten eerste hebben vele landen (tegenwoordig meer dan 150 landen), waaronder vooral arme landen, de afgelopen jaren een omzetbelasting ingevoerd en neemt bovendien het belang van deze belasting qua percentage in de totale belastingopbrengst van landen toe. Verder zijn vooral Westerse landen overgegaan tot de invoering van fiscale maatregelen om gedragingen die een negatieve impact hebben op het milieu te ontmoedigen. Wat betreft de directe belastingen spelen internationale ondernemingen en vermogende particulieren met eventuele gebruikmaking van belastingverdragen of EU-recht meer dan ooit in op verschillen in stelsels tussen landen teneinde te bewerkstelligen dat hun totale belastingdruk zo laag mogelijk wordt. Agressieve vormen van tax planning door multinationals en zeer vermogende particulieren proberen overheden in de uitvoering dan wel via wetgeving tegen te gaan. Voor hun bestrijding dienen administraties zicht te hebben op het doen en laten van belastingplichtigen. Hiervoor zijn zij in toenemende mate afhankelijk van de beschikbaarheid van informatie in andere landen en de uitwisseling ervan door diensten van die landen. Daarnaast beconcurreren landen elkaar via fiscale incentives bij het aantrekken van multinationals en zeer vermogende particulieren. De gemiddelde bijdrage van de belasting op vennootschapswinst en vermogenswinsten aan de totale belastingopbrengst van de 30 OESO-landen is tussen 2007 en 2009 van 11% naar 9% gezakt.¹¹ Om grenzen te stellen aan dit gedrag van landen zijn de lidstaten van de Europese Unie gezamenlijk een gedragscode overeengekomen. Een vergelijkbaar proces is binnen de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) opgezet. Voor de komende jaren is de verwachting dat de ontwikkelingen van de afgelopen jaren hun hoofdrol zullen blijven opeisen, waarbij het fiscale ethische handelen van bedrijven en overheid (goed bestuur) een belangrijker element zal worden gezien de huidige financiële situatie van landen en de toenemende maatschappelijke kritiek. In dit verband bestaat vanuit ontwikkelde landen, IGO's en non-gouvernementele organisaties (NGO's) bijzondere aandacht voor de positie van arme en opkomende landen wat betreft goed bestuur op fiscaal terrein, de belastingmix en het tegengaan van belastingontwijking en -ontduiking. Met de benoeming van Arnaud de Graaf in 2012 op de bijzondere leerstoel Internationaal beleid en fiscale autonomie is dit onderzoeksterrein binnen het onderzoeksprogramma versterkt.

In 2012 hebben zowel de OESO als de Europese Commissie rapporten gepubliceerd waarin oplossingen worden aangedragen voor de problematiek van double non-taxation. Binnen het onderzoeksprogramma had dit thema al langer de aandacht. Naar aanleiding van deze rapportages is onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre deze rapportages de fiscale autonomie van Nederland beperken. In juni verzorgde Ton Stevens samen met Carine Stoffels van de OESO een lezing voor het Chartered Institute of Taxation (CIOT). Maikel Evers organiseerde een bijeenkomst van de Nederlandse branch van de IFA over internationale mismatches. Onder leiding van Maikel Evers dis-

¹¹ OECD Revenue Statistics 1965-2010, 2011 Edition.

cussieerde een panel van Nederlandse en buitenlandse sprekers over tax planning-structuren, de wijze waarop sommige landen deze planning facieliëren en de mogelijke inperking van de autonomie van de betrokken landen in de nabije toekomst.¹²

Tevens wijdde Arnaud de Graaf zijn inaugurele rede met de titel 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid' aan dit onderwerp. Een dag voorafgaand aan zijn oratie ging hij in een NTFR-bijdrage in op een specifiek onderdeel van zijn oratie.¹³ In de eerste nummers van MBB en EC Tax Review van 2013 verschijnen eveneens bijdragen van Arnaud de Graaf naar aanleiding van zijn oratie. In 2013 zullen Sophia Murillo en Sissie Gonzales starten met een traject dat uiteindelijk moet uitlopen in een door het Ministerie van Financiën en een charitatieve instelling gefinancierde promotie bij Arnaud de Graaf.

Ook organiseerde Arnaud de Graaf in december een Engelstalig EFS-seminar met de titel 'Double non-taxation'. Het seminar stond in het teken van een zeer actueel thema, namelijk agressieve belastingplanning door multinationals. Het thema werd onder voorzitterschap van Arnaud de Graaf belicht door sprekers afkomstig van het OESO-secretariaat, de Europese

Commissie en VNO-NCW (een Engelstalig verslag zal in 2013 in EC Tax Review verschijnen). Het onderzoeksprogramma zoekt in dit kader ook samenwerking met andere onderzoekers van de Erasmus School of Law. In 2013 zal Arnaud de Graaf samen met Klaus Heine, professor of Law and Economics en verbonden aan het ESL onderzoeksprogramma Behavioural Approaches to Contract and Tort een vervolgsminar organiseren. Het is de bedoeling om de bijdragen van de sprekers van dit seminar te publiceren in het zesde nummer van Erasmus Law Review van 2013. Sigrid Hemels is in 2012 samen met Marco Fabbri, een eveneens aan het Rotterdam Institute of Law and Economics verbonden PhD Researcher en Erasmus Mundus Scholar een onderzoek gestart naar een innovatieve wijze om omzetbelastingontwijking te beperken door van BTW-bonnen loterijloten te maken.

Ook andere onderzoekers richten zich binnen het programma op compliance van belastingplichtigen. De burger wordt steeds mondiger wenst inspraak in overheidsbeleid, terwijl hij anderzijds een strengere aanpak van overtreders van de wet eisen. In de sociologie en het commune bestuursrecht is geconcludeerd dat overheidstoezicht niet enkel meer op basis van de traditionele 'top down-methode' kan plaatsvinden. Er wordt gezocht naar nieuw evenwicht op het gebied van toezicht. Daarbij wordt veelal een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de geïnspecteerde. Hij moet aantonen dat zijn interne bedrijfsprocessen in die mate op orde zijn, dat zij een juiste 'output' genereren. Afspraken hierover worden neergelegd in convenanten. Dit type toezicht wordt in diverse rechtsgebieden, zoals het milieurecht, maar ook het belastingrecht toegepast. Het uitgangspunt van dit type toezicht is het vertrouwen dat de inspectiedienst en de geïnspecteerde in elkaar stellen. De bestaande (verticale) wet- en regelgeving blijft daarbij nadrukkelijk in stand. Waar nodig, kan de inspectiedienst op basis van deze regels haar bevoegdheden om handhavend op te treden uitoefenen. Het systeemtoezicht in belastingzaken wordt horizontaal toezicht genoemd. Guido de Bont, Margot Oenema en Esther Huiskers-Stoop houden zich alle drie bezig met horizontaal toezicht, inmiddels een Nederlands 'exportproduct' naar belastingadministraties in andere landen dat ook nadrukkelijk door de OESO en de Europese Commissie wordt genoemd. Een belangrijk vraagstuk daarbij is hoe de bereidheid van de geïnspecteerde/belastingplichtige vrijwillig te voldoen aan (fiscale) wet- en regelgeving zo

¹² Zie voor een verslag van deze bijeenkomst C.S. Wetemans en S. Goldewijk, Verslag YIN-seminar 'De mismatch voorbij', *Weekblad Fiscaal Recht* 2012/2, p. 1744-1746.

¹³ Graaf, A.C.G.A.C. de (2012), 'Excessieve' gedragingen en internationaal fiscaal beleid, *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 13(47), p. 5-9.

kan worden gestimuleerd dat er, in het geval van belastingen, een optimale heffing kan plaatsvinden. Het promotie-onderzoek naar horizontaal toezicht van Margot Oenema en Esther Huiskers-Stoop is nadrukkelijk multidisciplinair en interdisciplinair van aard, waarbij Esther Huiskers-Stoop ook gebruik maakt van empirische onderzoekstechnieken.¹⁴ Guido de Bont richt zich daarnaast ook op andere wijzen waarop fiscale verplichtingen worden afgedwongen, waarbij hij nadrukkelijk ook het strafrecht en het civiele recht betreft.¹⁵ In dit thema past ook het EFS seminar van 31 januari 2012 over de strafrechtelijke aspecten van btw en douanerechten bij invoer, waarvan Guido de Bont de dagvoorzitter was.¹⁶

Multinationals

Het onderzoeksprogramma richt zich ook op andere thema's die multinationals betreffen. Zo houdt Reinout Kok zich bezig met de gevolgen die ontwikkelingen als het opheffen van de EU-binnengrenzen, globalisering en belastingconcurrentie hebben voor multinationale ondernemingen. Zijn artikel *Exit Taxes for Companies in the European Union after National Grid Indus*, *EC Tax Review*, April 2012, p. 200-206 behandelt één aspect van de opheffing van de EU-binnengrenzen, namelijk het zonder fiscale afrekening kunnen verplaatsen van vennootschappen naar het buitenland. Bernard Damsma en Mirjam Koomen houden zich bezig met een thema dat van groot belang is voor multinationale ondernemingen: transferpricing.¹⁷ De vraag hoe verrekenneprijzen binnen internationale concerns op zakelijke wijze moeten worden vastgesteld zal in de komende jaren in belang blijven toenemen voor bedrijven die in meerdere landen gevestigd zijn. Dit houdt ook mede verband met de toegenomen aandacht van landen voor geldstromen binnen multinationals. Het promotie-onderzoek van Mirjam Koomen gaat over transfer pricing in de Europese Unie. Zij gebruikt het Europese voorstel voor een Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) als toetssteen en is tevens voornemens case studies te doen.

Maarten de Wilde verricht een promotie-onderzoek over hoe staten multinationals in de huidige globaliserende economie op non-discriminatoire en economisch efficiënte wijze in de winstbelastingheffing zouden kunnen betrekken. Hij gaat in de eerste plaats in op de vraag hoe staten, bijvoorbeeld de lidstaten van de Europese Unie, hun heffingssysteem eenzijdig zouden kunnen inrichten zonder binnenlandse en grensoverschrijdende economische activiteiten aan een verschillende belastingdruk te onderwerpen. Binnen de EU zijn lidstaten hier krachtens de verkeersvrijheden in essentie toe gehouden. Hier raakt het onderzoek vragen over de doorwerking van het primaire Unierecht in de (inter)nationale heffingssystemen van staten. Het 'Centre for Business Taxation' (CBT) van Oxford University heeft Maarten de Wilde uitgenodigd zijn bevindingen te presenteren tijdens de '2nd Annual Doctoral Meeting' in september 2012.¹⁸ Het Centre, voorgezeten door Michael Devereux, combineert fiscaaljuridisch en fiscaaleconomisch onder-

¹⁴ Zie ook Huiskers-Stoop, E.A.M. (2012), *Horizontaal Toezicht en de eerste uitkomsten van een enquête onder middelgrote ondernemingen*, *Maandblad Belastingbeschouwingen*, p. 123-131.

¹⁵ Onder meer Bont, G.J.M.E. de (2012), *Pressie als som van dwang*, *Civiel & Fiscaal Tijdschrift Vermogen*, 2012(juni), p. 5-10, Bont, G.J.M.E. de (2012), *Verplichtingen in relatie tot de administratie*, *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2012(123), p. 232-241.

¹⁶ Zie voor de handouts van dit seminar: www.europesefiscalestudies.nl/?page_id=349.

¹⁷ Zie o.a. de publicaties Damsma, B.W.A.M., Jie-A-Joen, C.S.J. & Meijer, T (2012), *When is a Loan Considered Non-Arm's-Length? Ground-Breaking Dutch Supreme Court Case*, *Tax Management Transfer Pricing Report*, Vol. 20 (no. 18; 01/26/2012), 1-5 en Damsma, B.W.A.M., Jie-A-Joen, C.S.J. & Verhoosel, M (2012), *Abstaining from a Controlled Transaction: Forgone Profits and the Arm's length Principle*, *Tax Management Transfer Pricing Report*, Vol 21, p. 82-86 en Damsma, B.W.A.M. & Kamphuis, H.J. (2012), *Transfer Pricing*, Deventer: Kluwer.

¹⁸ <http://www.sbs.ox.ac.uk/centres/tax/conferences/Pages/DoctoralMeeting2012.aspx>.

zoek. Het is internationaal bekend, bijvoorbeeld vanwege de bijdrage aan de 'Mirrlees Review'. Uit diverse inzendingen (mondiaal) heeft men Maarten's paper geselecteerd waarin hij een voorstel had uitgewerkt voor een heffingssysteem zonder unierechtelijke obstakels en hem uitgenodigd om tijdens de 'Doctoral Meeting' zijn resultaten te presenteren en deze met de medewerkers van het Centre en de overige deelnemers aan de bijeenkomst inhoudelijk te bediscussieren. Het budget van het onderzoeksprogramma is mede aangewend om het Maarten mogelijk te maken om in te gaan op deze uitnodiging. Maarten's voorstel is door internationale fiscale topwetenschappers op inhoudelijke merites geanalyseerd, beoordeeld en besproken. Men waardeerde het innovatieve karakter ervan en trof geen analytische fouten. Rita de La Feria, hoogleeraar aan de Durham Law School en verbonden aan het CBT die de discussant was van Maartens paper noemde het een 'TRULY innovative paper: challenges key feature of international tax system'. Men was geïnteresseerd op enig moment in de toekomst het voorstel te gieten in een fiscaal-econometrisch model om de economische effecten ervan door te rekenen. Maarten is voornemens deze handschoen na zijn promotie op te pakken. Met Ciska Wisman van de Radboud Universiteit schreef Maarten de Wilde een artikel over de wisselwerking tussen de Europese vrijheden en de per 1 januari 2012 in de Nederlandse vennootschapsbelasting geïntroduceerde 'objectvrijstelling' ter voorkoming van juridisch dubbele belastingheffing.¹⁹ Ook Ton Stevens heeft in 2012 over deze objectvrijstelling gepubliceerd.²⁰

Het onderzoek van Maarten de Wilde gaat tevens in op de vraag hoe staten hun heffingssystemen op de meest efficiënte wijze onderling zouden kunnen afstemmen. Dit om fiscaal geïnitieerde verstoringen in multinationale ondernemersbeslissingen door onderlinge verschillen tussen de heffingssystemen van staten (dispariteiten of 'mismatches'), zo goed mogelijk weg te nemen. Coördinatie creëert onderlinge afhankelijkheid en raakt daarmee de grenzen van de soevereiniteit van staten. In zijn promotie-onderzoek tracht Maarten de Wilde bouwstenen (subject, object, allocatie) aan te reiken voor de inrichting van een dergelijk gecoördineerd heffingssysteem. Zijn bijdrage aan de WFR Special ter gelegenheid van het afscheid van Sjaak Jansen geeft een vluchtige inkijk in zijn bevindingen.

Gijs Fibbe en Arnaud de Graaf namen deel aan een Engelstalig panel over de wijzigingen van het OESO-commentaar met betrekking tot beleggingsfondsen. Van dit panel was ook Patricia Brown, een voormalig medewerkster van de OESO, lid. Het panel maakte onderdeel uit van een door ACTL georganiseerd congres met de titel 'The tax treatment of CIVs and REITs'. Zij gaven beide een presentatie en hun bijdrage zal gepubliceerd worden in een bundel.

¹⁹ Wilde, M.F. de & Wisman, C (2012), Over de 'objectvrijstelling' en de klok van de interne markt, Fiscaal Weekblad FED, 41(8), 1-14.

²⁰ Stevens, A.J.A. (2012), De objectvrijstelling, NTFR Beschouwingen, 17-23.

2 Lokale belastingheffing in de 21^e eeuw: een rechtsvergelijkende analyse van de lokale fiscale autonomie

Als enige fiscaal-juridische onderzoeksgroep in Nederland wordt op de Erasmus School of Law door het Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden (ESBL) juridisch onderzoek gedaan naar Nederlandse lokale belastingen. Het onderzoek richt zich onder meer op de fiscale bevoegdheid van de lokale wetgever (gemeente en waterschap) en de beperkingen aan die bevoegdheid door wet en jurisprudentie. De afgelopen jaren heeft het onderzoek steeds nadrukkelijker een internationale dimensie gekregen. De aan het ESBL verbonden onderzoekers, maken allen deel uit van het onderzoeksprogramma fiscale autonomie en haar grenzen. Het ESBL wordt volledig extern bekostigd door de Stichting Christiaanse, een financiering waar het onderzoeksprogramma zeer erkentelijk voor is. De medewerkers van het ESBL publiceren nadrukkelijk niet alleen in wetenschappelijke tijdschriften, maar ook in vakbladen als *Belastingblad* en *Interlokaal*, om zo de opgedane kennis ook onder lagere overheden te kunnen verspreiden.

In 2012 werd in het kader van dit onderzoeksthema een proefschrift verdedigd door wetenschappelijk onderzoeker bij het ESBL, Arjen Schep, en hield de bijzonder hoogleraar Miguel de Jonckheere, tevens directeur van het ESBL, zijn oratie. In het proefschrift van Arjen Schep²¹ wordt ingegaan op de bevoegdheden en mogelijkheden van gemeenten – zowel fiscaal als niet-fiscaal – om kosten te verhalen van de aanleg van voorzieningen of de uitvoering van activiteiten in de openbare ruimte. Onderzocht zijn de mogelijkheden en beperkingen in wet, wetsgeschiedenis, literatuur en jurisprudentie van de baatbelasting, grondexploitatiebijdrage, ondernemersfondsen en BIZ-bijdrage, waarbij deze bekostigingsmethoden zijn vergeleken en getoetst op doelmatigheid, rechtvaardigheid en rechtszekerheid. Op basis hiervan is een blauwdruk geformuleerd; een theoretisch beoordelingskader dat een leidraad kan bieden aan zowel de wetgever bij het wettelijk vormgeven van een nieuw bijzonder bekostigingsinstrument als aan gemeenten bij de keuze voor een instrument voor bijzondere bekostiging. In de oratie van Miguel de Jonckheere²² is ingegaan op de lokale fiscale autonomie in Vlaanderen, waarbij aandacht is besteed aan het open stelsel

van belastingheffing en de beperkingen aan de fiscale autonomie door (Grond-)wet en jurisprudentie.

²¹ A.W. Schep, *Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten. Bekostiging van voorzieningen met baatbelasting, grondexploitatiebijdrage, ondernemersfondsen en BIZ-bijdrage* (diss. Rotterdam) Delft: Eburon 2012.

²² M.J.M. De Jonckheere, *Iets Leuks bij de burens?, Enkele voor- en nadelen van het open stelsel van lokale belastingen in België* (oratie Rotterdam), Brugge: Die Keure 2012.

In mei 2012 waren de onderzoekers van het ESBL betrokken bij een gezamenlijke Vlaamse en Nederlandse studiedag over de lokale heffingen in Antwerpen. Centraal stond een vergelijking van de lokale fiscaliteit in beide landen. Hoewel Vlaanderen een open belastingstelsel kent waarin gemeenten alles mogen belasten wat niet verboden is, terwijl Nederlandse gemeenten alleen die belastingen mogen heffen die de wetgever heeft toegelaten, is een vergelijking zinvol en soms zelfs verassend gebleken. Zo blijkt de in principe beperkte Nederlandse lokale belastingbevoegdheid geen probleem te hebben met een op de brutoprijs van een hotelkamer berekende toeristenbelasting, terwijl dergelijke op de omzet berekende belastingen in België onwettig worden geacht. Ook voor de andere geselecteerde onderwerpen, te weten de intergemeentelijke samenwerking, de vergoeding voor het gebruik van het openbaar domein, de binnengemeentelijke differentiatie en het toetsen van een belasting aan het Europese eigendomsrecht, bleek de vergelijking leerzaam en inspirerend. De tijdens de studiedag gepresenteerde onderzoeken zijn gepubliceerd in het Jaarboek lokale en regionale belastingen 2011-2012, Dubbel zicht op gemeentebelastingen, LRB 2012/2, Brugge: Die Keure. Miguel de Jonckheere had de redactie over dit boek, leverde een bijdrage aan het boek en sprak tijdens de conferentie.²³ Arjen Schep heeft aan dit boek in samenwerking met een Belgische onderzoeker een bijdrage geleverd.²⁴ Anneke Monsma leverde, eveneens in samenwerking met Vlaamse collega's, twee bijdragen aan de bundel en presenteerde deze tijdens het congres.²⁵ Ook Ferry Makkinga leverde een bijdrage aan dit boek en heeft ook tijdens het congres gesproken.²⁶

Miguel de Jonckheere heeft een voorstel gedaan voor een onderzoeksthema waarmee het ESBL zich vanaf 2013 binnen het onderzoeksprogramma zal bezighouden. Het is een project dat het onderzoek naar de omvang van de lokale fiscale bevoegdheid in verschillende Europese landen combineert met een onderzoek naar regels en beginselen die in deze landen de grenzen van de lokale fiscale bevoegdheid bepalen. Het wordt afgerond met de vraag of er een relatie is tussen eventuele verschillen in de invulling van de bevoegdheidsbeperkende beginselen en de omvang van de lokale fiscale autonomie. De bedoeling van dit onderzoek is een rechtsvergelijkende analyse van de lokale fiscale autonomie, van de beginselen die de omvang van die lokale belastingbevoegdheid begrenzen (gelijkheid, evenredigheid etcetera), en van de eventuele relatie tussen beide. Dit fundamenteel wetenschappelijke onderzoek sluit aan bij het onderzoeksthema van het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen en bij de internationale dimensie die het onderzoeksprogramma en het ESBL beogen.

²³ Jonckheere, M.J. de (2012), Op de omzet berekende belastingen: inkomen- of draagkrachtbelasting?, In M. de Jonckheere (Ed.), Jaarboek lokale en regionale belastingen 2011-2012, 32pp., 11-42, Brugge: die Keure.

²⁴ Schep, A.W. & De Myere, L. (2012), Territoriale differentiatie binnen gemeentebelastingen, in M.J.M. de Jonckheere (Ed.), Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B. 2011-2012 (Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B., 2011-2012), 41pp., 75-116, Brugge: Die Keure.

²⁵ Monsma, A.P. & Delanote, M. (2012). Lokale belastingen en het Europese eigendomsrecht. *LRB 2012/2* (Jaarboek), p. 179-212 en Monsma, A.P., Schep, A.W. & Lauwers, Th. (2012). Belastingen of vergoedingen voor het gebruik van het openbaar domein. *LRB 2012/2* (Jaarboek), p. 119-178.

²⁶ Makkinga, F.J.H.L. (2012). Het Nederlandse gesloten gemeentelijke fiscale stelsel: grenzen, verboden en vrijheden. In Prof. dr. M. De Jonckheere (Ed.), Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen 2011-2012 (pp. 43-74). Brugge: die Keure (Belgie).

Een eerste invulling van dit nieuwe onderzoeksthema wordt gegeven met het promotie-onderzoek van wetenschappelijk onderzoeker van het ESBL, Anneke Monsma. In november 2012 heeft het bestuur van de Stichting Christiaanse, waarin de sponsors van het ESBL zijn verenigd, besloten dit onderzoek te financieren. Het betreft een rechtsvergelijkend onderzoek naar de lokale fiscale autonomie in Europees perspectief. Centraal staat de vraag hoe de algemene beginselen van behoorlijke wetgeving, zoals het gelijkheidsbeginsel, in tenminste twee Europese landen in de lokale fiscaliteit worden ingevuld en getoetst door de rechter. Miguel de Jonckheere is haar promotor. Parallel zal, eveneens onder begeleiding van Miguel de Jonckheere, Kristel Rossignol aan de Vrije Universiteit Brussel onderzoeken of het in België gehanteerde beginsel van belastingvrijdom voor overheidsgoederen ten aanzien van lokale belastingen niet vooral is ingegeven door de fiscale autonomie van de lokale overheden, en dus wellicht niet of veel minder aan de orde zou zijn in een gesloten systeem. Henk van Arendonk is lid van haar doctorale begeleidingscommissie, hetgeen een aanvullende link geeft met het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen.

Een tweede invulling in 2013 zal een publicatie zijn over de belangrijkste verschillen tussen het Nederlandse gemeentelijke belastinggebied en dat van België (Vlaanderen), in hoeverre deze verschillen verklaarbaar zijn vanuit het verschil in stelsels (gesloten versus open stelsel van lokale belastingheffing) en in hoeverre het verschil in stelsels gevolgen heeft voor de (fiscaal-)juridische begrenzingen voor gemeentelijke belastingen in de jurisprudentie.

Voorts zal het ESBL ook in 2013 een bijdrage leveren aan de Belgisch-Nederlandse studiedagen belastingen lokale overheden. In 2013 staan de formeelrechtelijke bepalingen op lokaal belastinggebied centraal. Voorlopige onderwerpen, die eveneens passen binnen het nieuwe onderzoeksthema, zijn: de onderzoeksmogelijkheden, de bewijslevering, de onderzoeks-, heffings- en verjaringstermijnen, de invorderingsmogelijkheden, de sanctiebepalingen en de geschillenmogelijkheden. Ook meer fundamentele vragen komen aan bod, zoals de vraag of gemeenten eigen formeelrechtelijke bepalingen kunnen invoeren en of 'algemene onderzoeksbevoegdheden' toegekend in wettelijke bepalingen zomaar in elke lokale heffing bruikbaar zijn. Voor het rechtsvergelijkend deel wordt nagegaan of de Nederlandse onderzoeksbevoegdheden, bewijsregeling en controle- en heffingstermijnen ruim of beperkt zijn vergeleken met wat in de andere vermelde landen bestaat.

3 Instrumentalisering.

Als onderdeel van het thema 'instrumentalisering' is ook in 2012 onderzoek gedaan naar fiscale autonomie en haar grenzen in relatie tot kunst, cultuur en goede doelen, daaronder begrepen het mecenaat. Dit thema bleef zeer in de publieke belangstelling staan in 2012. Op 1 januari 2012 werd in Nederland de Geefwet van kracht en in juni 2012 werd de daarbij behorende uitvoeringsregeling gepubliceerd. Sigrid Hemels is door het Ministerie van Financiën geconsulteerd over de conceptversie van dit uitvoeringsbesluit en Sigrid Hemels en Dick Molenaar hebben diverse publicaties en lezingen over de Geefwet verzorgd.²⁷ Beiden zijn tevens toezichthou-

²⁷ Bijvoorbeeld Hemels, S.J.C. (2012), Gedefinieerde belangen: algemeen nut na de Geefwet, Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie (WPNR), 143(6917), p. 98-104, Hemels, S.J.C. (2012), 13(7), Fiscaal Tijdschrift Vermogen, De anbi-tweetrapstoets van de Geefwet: trendbreuk of trendvolgend?, p. 5-13, Molenaar, D. (2012, december 01). Belastingmaatregelen voor zzp'ers. Amsterdam, Debat 'Cultureel ondernemerschap in de knel? Molenaar, D. (2012, januari 14). Hoe benut je optimaal de Geefwet? Groningen, Eurosonic Noorderslag Seminar.

der/bestuurder bij diverse culturele instellingen, waardoor ze ook praktijkervaring hebben met de effecten van fiscale regelgeving op deze sector en de wijze waarop de sector daar mee om gaat.²⁸

De Geefwet, de bezuinigingen op de cultuursector en de in het najaar van 2012 in het regeerakkoord aangekondigde versobering van de belastingfaciliteiten voor fiscaal ondernemerschap, maakten dat in 2012 ook het ondernemerschap in de cultuursector in de belangstelling stond. Dick Molenaar en Sigrid Hemels leverden op verschillende wijzen een fiscale bijdrage aan dit debat.²⁹ Ook leverde Sigrid Hemels in een artikel van 19 oktober 2012 in het Nederlands Dagblad en van 20 oktober in het Brabants Dagblad commentaar op het voorstel van de belastingcommissie-Van Dijkhuizen om de giftenaftrek af te schaffen: zij vond het een slecht onderbouwd voorstel.³⁰ Najat Idrissi houdt zich binnen dit onderzoeksthema bezig met een promotieonderzoek naar btw en goede doelen, een thema dat nog onderbelicht is.

Niet alleen in het nationale debat stonden de fiscale faciliteiten voor geven in de belangstelling, ook internationaal was er onder belastingwetenschappers veel belangstelling voor geven over de grens en de fiscale problemen die daar bij spelen. De Europese Commissie diende op 8 februari 2012 een voorstel in voor een Verordening inzake de Europese Stichting (FE). Sigrid Hemels heeft hier zowel in een Nederlands als – samen met Stan Stevens van de Universiteit van Tilburg – in een internationaal tijdschrift over geschreven.³¹

²⁸ Sigrid Hemels is lid van de Raad van Toezicht van het Prins Bernard Cultuurfonds te Amsterdam en het Amsterdam Museum en bestuurslid van de Vereniging Kunst Cultuur Recht. Dick Molenaar is lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Melkweg te Amsterdam en de Stichting Architectuur Instituut Rotterdam en bestuurslid van de Stichting Carver in Amsterdam, de Stichting Letteren en Samenleving Rotterdam, de Stichting Acteurscollectief Wunderbaum – Rotterdam (voorzitter), Stichting Motel Mozaïque – Rotterdam, Stichting Domestica – Rotterdam, Stichting Echt Lachen – Rotterdam, Stichting Cultureel Erfgoed Popmuziek – Amsterdam, Stichting Hef – Rotterdam, Stichting Art Rock - Rotterdam.

²⁹ Zo sprak Dick Molenaar op 1 december 2012 tijdens het door Kunsten '92, FNV Kiem en BBK georganiseerde debat "Cultureel ondernemerschap in de knel?" in Arti et Amicitiae in Amsterdam over de historie van de zelfstandigenaftrek en MKB-winstvrijstelling en de gevolgen van reeds doorgevoerde veranderingen en het regeerakkoord en leverde Sigrid Hemels een bijdrage aan de Consultatie conceptprogramma ondernemerschap culturele sector (zie <http://www.internetconsultatie.nl/ondernemerschapcultuur/reactie/97994945-f637-4b6e-bd41-6d85c388a656>). Ook schreef Dick Molenaar commentaren op jurisprudentie over dit onderwerp, bijvoorbeeld Molenaar, D. (2012) Noot bij: Hof Den Haag. (07-03-2012), Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht 2012-1574, 12/01795, (VAR: activiteiten kunnen niet worden aangemerkt als het drijven van een onderneming) en Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Arnhem. (06-09-2012), Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht 2012-2697, 12/01675, (Personal trainer heeft recht op VAR-wuo).

³⁰ Quotes in 'Plan voor afschaffing giftenaftrek rammelt' (voorpagina) en Eduard Sloot en Aaldert van Soest 'Giftenaftrek is investering' (pagina 3), Nederlands Dagblad 19 oktober 2012 en in 'Plan afschaffing giftenaftrek rammelt', Brabants Dagblad 20 oktober 2012, p. 9.

³¹ Hemels, S.J.C. (2012), De Europese Stichting en de Nederlandse ANBI, Weekblad Fiscaal Recht, (6956), p. 724-733 en Hemels, S.J.C. & Stevens, S.A. (2012). The European Foundation Proposal: A Shift in the EU Tax Treatment of Charities? EC Tax Review, p. 293-308.

Het thema van het European Association of Tax Law Professors congres dat in 2012 in Rotterdam werd gehouden, was bovendien Charities. Sigrid Hemels was lid van de internationale groep wetenschappers die het inhoudelijke gedeelte van dit congres voorbereidde en gaf tijdens dit congres de lezing *The European Foundation Proposal. An effective, efficient and feasible solution for tax issues related to cross border charitable giving and fundraising?* De congresbijdragen zullen in een door het IBFD uit te geven boek verschijnen.³² Ook tijdens het

jaarlijkse congres van de International Fiscal Association (IFA) in Boston (USA) stonden grensoverschrijdende giften in de belangstelling. Sigrid Hemels verzorgde samen met wetenschappers uit Australië, Duitsland, Oostenrijk en de USA en een medewerkster van de Europese Commissie een panelpresentatie getiteld *Cross-Border Charitable and Other Pro Bono Contributions*.³³ Het is de bedoeling om naar aanleiding hiervan een gezamenlijk artikel te publiceren.

Het onderzoek is bovendien in 2012 versterkt, omdat de Erasmus Graduate School of Law (EGSL) in 2012 financiering beschikbaar heeft gesteld voor het promotieonderzoekvoorstel *Charitable fundraising in the era of globalisation: international aspects of tax incentives for the public benefit* dat Sigrid Hemels had ingediend. Op deze vacature hebben 11 sollicitanten gereageerd. Zij moesten allen een onderzoeksvorstel inleveren. Op grond van deze onderzoeksvorstellen zijn vier kandidaten uitgenodigd om hun voorstel toe te lichten aan de doctoraatscommissie. De doctoraatscommissie, die bestaat uit prof. dr. A.C.G.A.C. de Graaf (ESL, belastingrecht), prof. dr. S.J.C. Hemels (ESL, belastingrecht), prof. dr. L.C.P.M. Meijs (Rotterdam School of Management/Erasmus Centre of Strategic Philanthropy) en prof. dr. R. van Swaeningen (ESL, EGSL), zal gedurende het gehele onderzoek betrokken blijven. Uit deze vier kandidaten is Renate Buijze geselecteerd. Zij is op 1 oktober in dienst gekomen en verstrekt sindsdien dit deelthema van het onderzoeksprogramma. Haar onderzoek analyseert de verschillende manieren waarop donateurs gebruik kunnen maken van belastingvoordelen, wanneer zij doneren aan een culturele instelling in het buitenland. Het fiscale beleid van een land speelt hierin de hoofdrol, maar ook multilaterale overeenkomsten tussen landen en particuliere initiatieven oefenen hier invloed op uit. Het spanningsveld tussen de fiscale autonomie van een land en de invloed van derden hierop staat centraal in het onderzoek. Hiermee sluit het onderzoek goed aan bij het onderzoeksprogramma 'Fiscale autonomie en haar grenzen'. Renate Buijze neemt deel aan de in 2012 opgerichte Erasmus Graduate School of Law (EGSL). Het curriculum van de EGSL bestaat uit diverse cursussen die ondersteunend zijn aan het promoveren. Zo zijn er cursussen waarin de verschillende methoden van onderzoek uitgebreid aan bod komt, maar ook meer praktische cursussen als 'samenwerken met je begeleider' en 'academisch schrijven in het Engels'. De EGSL is van grote meerwaarde. Enerzijds verdiept het de kennis en onderzoeksvaardigheden. Anderzijds werkt de interactie met mede PhD kandidaten en docenten zeer inspirerend en motiverend.

De internationale component van dit onderzoeksthema bestaat niet alleen uit onderzoek naar geven over de grens, maar ook uit het onderzoek van Dick Molenaar naar de fiscale positie van artiesten en sporters en gezelschappen. Internationale belastingheffing van artiesten en sporters

³² De paper is al wel beschikbaar op SSRN:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2046993.

³³ Zie voor een verslag van deze bijeenkomst H. Jochum, *Cross-Border Charitable and Other Pro Bono Contributions: the Situation in Europe and the US*, *Intertax* vol. 10, issue 11, p. 593-597 en Blum et al, *Ta- gungsbericht zum IFA-Kongress 2012 in Boston*, *Internationales Steuerrecht* 24/2012, Artikel-Nr 1124, p. 605-609.

zorgt voor problemen, zoals (gedeeltelijke) dubbele belastingheffing en hoge administratieve lasten. Artikel 17 van het OESO Modelverdrag doet de aanbeveling dat het heffingsrecht voor de inkomsten van deze doelgroepen aan de landen van de optredens (bronlanden) wordt toegewezen, die daarmee hun nationale heffingsregels bevestigd zien. Deze afwijking van de gebruikelijke regels voor bedrijven/zelfstandigen (art. 7) en werknemers (art. 15) zorgt helaas voor veel problemen, maar oplossingen zijn ook voorhanden. Nederland is hierin vooruitstrevend door de meest vergaande oplossingen in de praktijk te brengen. Dick Molenaar wordt internationaal erkend als dé specialist op dit onderwerp. Hij heeft in 2012 samen met co-auteurs verbonden aan de universiteiten van Sydney (Australië), Wenen (Oostenrijk), Osnabrück (Duitsland) en Warschau (Polen) drie Engelstalige artikelen over dit onderwerp gepubliceerd.³⁴ Momenteel vindt bij de OESO een discussie plaats over de toekomst van art. 17 voor artiesten en sporters. Over dit onderwerp heeft Dick Molenaar in 2012 gesproken op congressen in Londen (twee keer), Boedapest, Brussel en Amsterdam.³⁵

Er wordt binnen dit deelprogramma op verschillende wijzen samen gewerkt met wetenschappers van buiten de Erasmus School of Law. Hiervoor is al melding gemaakt van de projecten/artikelen die Sigrid Hemels en Dick Molenaar met wetenschappers van andere universiteiten hebben ondernomen/gepubliceerd. Ook op andere wijze wordt kennis gedeeld met wetenschappers uit andere disciplines. Zo neemt Renate Buijze deel aan de wekelijkse seminars van de sectie Cultural Economics and Cultural Entrepreneurship bij de Erasmus School of History Culture and Communication van de Erasmus Universiteit Rotterdam en is Sigrid Hemels verbonden met het Erasmus Centre for Strategic Philanthropy (ECSP), een samenwerkingsverband van de ESE en de RSM. Zij heeft in dat kader ook een peer review verzorgd voor het Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly. Daarnaast verzorgde ze ook een peer review voor het World Tax Journal. Tevens is Sigrid Hemels lid van de begeleidingscommissie van het tweejaarlijkse onderzoek Geven in Nederland van de werkgroep filantropie van de Vrije Universiteit Amsterdam, die regelmatig met de onderzoekers bijeenkomt. Daarnaast heeft ze op 22 augustus 2012 een onderzoeksbijeenkomst van deze onderzoeksgroep bijgewoond.

³⁴ Molenaar, D., Tenore, M. en Vann R. (2012), Red Card Article 17?, Bulletin for International Taxation, 66(3), 11pp., 127-137, Molenaar, D. en Gramms H. (2012). Article 17(3) for Artistes and Sportsmen: Much More than an Exception. Intertax, 40(4), p. 270-278 en Molenaar, D. en Tetlak, K. (2012). Tax Exemptions for Euro 2012 in Poland and Ukraine. European Taxation, June 2012, p. 325-330.

³⁵ A Hypothetical: Live Music Inc: The AGM. Londen, International Live Music Conference (ILMC). 11 maart 2012; Private Client Tax for Entertainers & Sports people. Londen, Informa Global Events, 17 januari 2012; Double Taxation for Artists Should Be Removed. Brussel, 44e Pearle conferentie, 23 november 2012; EU Tax for Classical Artists. Boedapest, International Association of Music Agents (IAMA), 21 april 2012; 30%-regeling voor inkomende voetballers en andere sporters. Amsterdam, Seminar Sport, recht en belasting, 7 juni 2012.

3. DE MENSEN

Aan het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen nemen 18 onderzoekers deel die met een onderzoeksaanstelling verbonden zijn aan de sectie belastingrecht. Daarnaast nemen ook buitenpromovendi, gastonderzoekers en (gast)docenten met alleen een onderwijsaanstelling deel aan het onderzoeksprogramma. Binnen meestal kleine aanstellingen, of zelfs zonder dat sprake is van formele onderzoekstaken, wordt met veel enthousiasme aan het onderzoek gewerkt. Tevens wordt samengewerkt met de onderzoekers van het Fiscaal Economisch Instituut dat is verbonden aan de Erasmus School of Economics (ESE), ondermeer in de Stichting Europese Fiscale Studies.

3.1 Deelnemers vanuit de sectie belastingrecht

De volgende personen zijn in 2012 vanuit de sectie belastingrecht verbonden aan het onderzoeksprogramma met het navolgend aantal onderzoeksfte's (fte's gebaseerd op berekening voor de procedure Sanderskwalificatie):

- prof.mr.dr.s. H.P.A.M. van Arendonk	0,40
- mr. A.J.M Arends (onderwijsaanst.)	p.m.
- prof. dr. G. de Bont	0,08
- drs. T. Braakman	p.m.
- drs. R. Buijze	0,85
- drs. B.W.A.M. Damsma	p.m.
- mr. M. Evers	0,16
- prof. dr. M.W.C. Feteris (0-aanstelling)	p.m.
- mr. dr. G.K. Fibbe	0,16
- prof. dr. A.C.G.A.C. de Graaf	0,16
- prof. dr. S.J.C. Hemels	0,24
- prof. dr. M.J.M. de Jonckheere (bijz. hoogleraar)	0,2 (ESBL)
- drs. B.J. Kiekebeld	p.m. (nulaanstelling)
- prof. dr. H.A. Kogels (emeritus hoogleraar)	p.m.
- mr. dr. Q.W.J.C.H. Kok	0,08
- mr. F.J.H.L. Makkinga (onderwijsaanst.)	p.m.
- dr. D. Molenaar (gastonderzoeker)	p.m.
- mr. A.P. Monsma	0,6 (ESBL)
- mr. dr. E. Nijkeuter	0,08

- mr. M.E. Oenema 0,16
- mr. A.W.M. Roelen (onderwijsaanst.) p.m.
- mr. E. Ros 0,40
- mr. A.W. Schep 0,9 (ESBL)
- mr. R. Snoeij 0,16
- prof. dr. J.C.M. van Sonderen 0,16 (netto: 0,127 ivm aftrek van-
wege taak als onderwijsdecaan)
- prof. dr. A.J.A. Stevens 0,12
- mr. M. de Wilde 0,28

3.2 Buitenpromovendi

Aan het onderzoeksprogramma zijn 9 buitenpromovendi verbonden. Zij maken integraal deel uit van het in het kader van het onderzoeksprogramma georganiseerde promovendi-overleg en onderzoeksbijeenkomsten en worden op die wijze actief betrokken bij de activiteiten binnen het onderzoeksprogramma.

- mr. L. Wijsman (gestart in 2005) (promotor prof. dr. M.W.C. Feteris)
- mr. P. De Haas (gestart in 2007) (promotor prof. dr. G. de Bont)
- mr. J.A. Kok (gestart in 2008) (promotor prof. dr. H.A. Kogels)
- mr. A.M.P. Van Velzen (gestart in 2008) (promotor prof. dr. A.J.A. Stevens)
- mr. A. Bosman (gestart in 2008) (promotor prof. dr. A.J.A. Stevens en prof. dr F. Pötgens)
- mr. E.A.M. Huiskers-Stoop (gestart in 2010) (promotor prof. dr. J.C.M. van Sonderen en Prof. dr. P.A.M. Diekman)
- mr. M. Koomen (gestart in 2010) (promotor prof. dr. S.J.C. Hemels)
- mr. A. van Vugt (gestart in 2011) (promotor prof. dr. A.J.A. Stevens)
- mr. N. Idrissi (gestart in 2011) (promotor prof. dr. S.J.C. Hemels en prof. dr. R.N.G. van der Paardt)

3.3 Promotie-onderzoeken in uitvoering

In 2012 waren 16 promovendi bezig met een onderzoek binnen het onderzoeksprogramma. Onderstaand een overzicht van alle promotie-onderzoeken in uitvoering per 31 december 2012:

- Buijze, R., Donations to the Arts in the Era of Globalization: the role of Tax Incentives for International Charitable Fundraising for the Arts (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: prof. dr. S.J.C. Hemels
- Bosman, A., Art. 21 OESO-modelverdrag (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens & prof. dr F. Pötgens

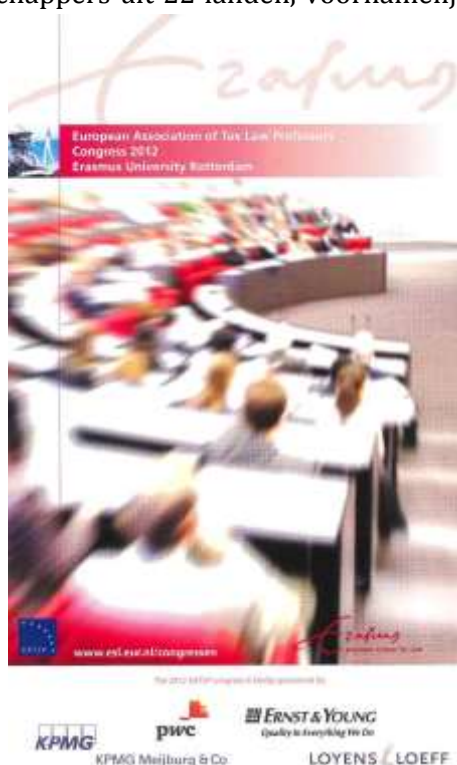
- Evers, M., Relief of source taxation on capital income (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens/ mr.dr. A.C.G.A.C. de Graaf
- Haas, P. de, Samenloop fiscaal strafrecht en boeterecht (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.mr. G.J.M.E. de Bont
- Huiskers-Stoop, E.A.M., Zelfregulering in de Nederlandse belastingheffing: de overgang naar horizontaal toezicht (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. P.A.M. Diekman & Prof.dr. J.C.M. van Sonderen
- Idrissi, N. , BTW en goede doelen (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: prof. dr. S.J.C. Hemels en prof. dr. R.N.G. van der Paardt
- Kok, J., MKB en zetelverplaatsing (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. H.A. Kogels
- Koomen, M., Transfer pricing of intangibles and CCCTB (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof. dr. S.J.C. Hemels & drs. B.W.A.M. Damsma
- Oenema, M., De formeelrechtelijke aspecten van horizontaal toezicht (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. M.W.C. Feteris
- Ros, E.W. , Burgerschap van de Unie en fiscaliteit. Onderzoek naar invloed uitleg HvJ van vrij verkeersbepalingen, gekoppeld aan burgerschap van de Unie, op fiscaliteit, (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. H.P.A.M. van Arendonk
- Snoeij, R., (international) tax law aspects of sovereign wealth funds (SWF's) (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens
- Velzen, A.M.P. van, Belastingheffing van internationale ambtenaren (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens
- Vugt, A. van, Internationaal belastingrecht, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens
- Wijsman, L., Nemo tenetur in belastingzaken (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. M.W.C. Feteris
- Wilde, M. de, Allocation of tax in a globalizing economy (promotie-onderzoek in uitvoering). Erasmus universiteit, Prom./coprom.: Prof.dr. A.J.A. Stevens

4. GEZAMENLIJKE ACTIVITEITEN

Binnen het onderzoeksprogramma zijn in 2012 diverse gezamenlijke activiteiten ondernomen. Er zijn onderzoeksbijeenkomsten georganiseerd, zowel voor promovendi als voor alle aan het programma verbonden onderzoekers, er zijn in samenwerking met andere onderzoeksgroepen seminars georganiseerd en het onderzoeksprogramma was gastheer van het EATLP congres. Onderstaand wordt een aantal belangrijke activiteiten beschreven.

4.1 EATLP Congres 2012

Van 31 mei – 2 juni 2012 was de ESL gastheer van de European Association of Tax Law Professors (EATLP) conferentie, waar zo'n 150 belastingwetenschappers uit 22 landen, voornamelijk uit Europa, maar ook uit de Verenigde Staten, Rusland, Argentinië, Brazilië en Japan aan deelnamen. Een groot aantal leden van het onderzoeksprogramma hebben een bijdrage aan het slagen van dit congres geleverd. In de eerste plaats waren dit Henk van Arendonk, Han Kogels en Fenneke van Dam: zij waren verantwoordelijk voor de organisatorische aspecten van het congres. Deelnemers waren zeer enthousiast over de wijze waarop het congres was georganiseerd en de uitstekende faciliteiten van de forumzaal. Het congres thema was Taxation of Charities. Sigrid Hemels maakte onderdeel uit van de groep onderzoekers afkomstig uit België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Nederland, Noorwegen, Spanje en Zweden die onder voorzitterschap van de Belgische hoogleraar Vanistendael het wetenschappelijke gedeelte van het congres organiseerde en verzorgde. Er waren achtereenvolgens zeven sessies die begonnen met een presentatie, gevolgd door een paneldiscussie.³⁶ De aanwezigheid van microfoons in de forumzaal maakten een levendige discussie met de zaal mogelijk. Gedurende de pauzes presenteerden ruim 20 fiscale promovendi een poster over hun onderzoek. Vanuit het onderzoeksprogramma presenteerden Maikel Evers, Najat Idrissi, Margot Oenema, Erik Ros en Maarten de Wilde een poster met hun onderzoek. Congresdeelnemers waren zeer geïnteresseerd in hun onderzoek en er werden nuttige contacten opgedaan. Dit congres is mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de Erasmus School of Law, Ernst & Young, KPMG Meijburg & Co, Loyens & Loeff en PWC. Een beperkt aantal kosten dat verband hield met het EATLP congres, is uit het onderzoeksbudget voldaan.

Op zaterdag ving het congres aan met een ledenvergadering. Tijdens deze vergadering benoemen de leden van de EATLP Sigrid Hemels tot het tweede Nederlandse lid (naast Henk Vording van de Universiteit Leiden) van het academic committee van de EATLP. Na afloop van het congres woonde zij voor het eerst een vergadering van het academic committee bij.

³⁶ Zie voor een verslag van deze conferentie L.A. Sheppard, What Should the Tax-Exempt Sector Look Like? *Tax Notes International* 11 June 2012, p. 993-997.

Voorafgaand aan het congres hadden Henk van Arendonk en Han Kogels bovendien nog het Pre-congress event *EC Tax Review 20th Anniversary Seminar: Fiscal Autonomy in a Changing EU* georganiseerd in het stadhuis van Rotterdam. Dit seminar markeerde het 20-jarige bestaan van het internationale tijdschrift *EC Tax Review* waarvoor 20 jaar geleden in Rotterdam het initiatief was genomen. Heinz Zourek, directeur-generaal TAXUD bij de Europese Commissie gaf een keynote speech, gevolgd door bijdragen van Kai Konrad, directeur van het Max Planck Institut for Tax Law & Public Finance, Krister Andersson, voorzitter van de Tax Policy Group van Business Europe, Jaap de Zwaan, hoogleraar Europees Recht aan de ESL en Frans Vanistendael, academic chairman van het IBFD.³⁷ Han Kogels trad op als dagvoorzitter. Dit seminar dat ook open stond voor personen die niet deelnamen aan het congres, was zeer goed bezocht.

4.2 Onderzoeksbijeenkomsten

4.2.1 Onderzoeksbijeenkomst voor alle deelnemers aan het programma d.d. 7 februari 2012

The screenshot shows the RePub website interface. At the top, there is a navigation menu with options like 'All Publications', 'All Databases', 'Search the Repository', and 'Browse by Classification'. The main content area displays the title 'Fiscal Autonomy and its Boundaries' and a list of publications. The list includes titles such as 'Article 125(1) for Systems and Systems that Move from an Excise', 'Over de veranderingen van de link van de btw-waarde', 'Anti-avoidance in BEG and de afbouw van autoverzekering?', 'Anti-avoidance in BEG', and 'The European Strategy on the Netherlands, 1813'. Each entry shows the title, author, and date.

Title	Issued	Type
Article 125(1) for Systems and Systems that Move from an Excise	2012-08-01	Article
Over de veranderingen van de link van de btw-waarde	2012-08-01	Article
Anti-avoidance in BEG and de afbouw van autoverzekering?	2012-01-01	Article
Anti-avoidance in BEG	2012-01-01	Article
The European Strategy on the Netherlands, 1813	2012-01-01	Article

Op 7 februari 2012 vond een onderzoeksbijeenkomst plaats voor alle leden van het programma. Tijdens deze bijeenkomst gaf Hans Brandhorst van de Universiteitsbibliotheek uitleg over RePub, het EUR Repository dat toegang verschaft tot wetenschappelijke bronnen van de EUR. Het CvB en het bestuur van ESL vragen aan alle medewerkers om de final author's version van manuscripten naar RePub te uploaden. Hans Brandhorst sprak over Open Access publiceren, wat dit zowel voor onderzoekers, het programma en de ESL kan betekenen en de wijze waarop medewerkers dit kunnen doen. Hoe kan je een manuscript naar RePub uploaden? Wat is precies de final author's version? Welke versie mag wel en welke

mag niet? Wat is de Digital Object Identifier (DOI) en hoe kan je dit gebruiken? Hoe gaat RePub om met de eisen die de uitgever aan publicaties stelt? Wat is de relatie tussen RePub en SSRN? Al deze praktische vragen kwamen aan de orde. Zowel tijdens als na de presentatie was er een levendige discussie over hoe het programma hier mee aan de slag kan gaan.

³⁷ Zie voor een verslag van dit seminar M. Evers, Report EC Tax Review's Twentieth Anniversary Seminar 31 May 2012 'Fiscal Autonomy in a Changing EU' *EC Tax Review* 2012-6, p. 324-330.

4.2.2 Promovendibijeenkomsten

4.2.2.1 Gezamenlijke promovendibijeenkomsten fiscalisten ESL en ESE: 15 maart en 6 juni 2012

Vanwege de raakvlakken van het onderzoek dat door de promovendi verbonden aan het onderzoeksprogramma fiscale autonomie en haar grenzen en de promovendi verbonden aan het Fiscaal economisch instituut van de ESE, zijn ook in 2012 een aantal gezamenlijke promovendibijeenkomsten georganiseerd. Alle promovendi (interne en externe promovendi) werden voor deze bijeenkomsten uitgenodigd. Als begeleiders treden Hendrik Vrijburg (ESE) en Sigrid Hemels (ESL) op. De bijeenkomsten hebben een promovendus die een inleiding houdt. Vervolgens is er een discussie met alle aanwezigen die zo nodig wordt geëntameerd door de begeleiders. Voorafgaand aan de bijeenkomst ontvangen alle promovendi een door de inleider gemaakt voorbereidingsstuk.

Op 15 maart was de inleider Yvonne Tichelaar, een promovenda van de ESE. Zij sprak over haar onderzoek naar bedrijfopvolgingsfaciliteiten, meer in het bijzonder het eerste deel van haar hoofdstuk 4 dat ze samen met haar probleemstelling, hoofdstukindeling en toetsingscriteria ter voorbereiding had rondgestuurd. Ze ging in haar inleiding in op de doorschuiffaciliteiten in algemene zin. Na een interessante inleiding volgde een geanimeerde discussie, waar zowel door promovendi van de ESL als van de ESE werd deelgenomen.

Op 6 juni sprak Arjen Schep, toen nog promovendus bij de ESL. Omdat zijn promotie twee dagen later was, werd de bijeenkomst het karakter van een proefpromotie gegeven. Arjen Schep ving aan met het 'lekenpraatje' dat hij voor zijn promotie had voorbereid. Vervolgens werden hem vragen over zijn onderzoek gesteld, zodat hij kon oefenen op het improviseren bij het formuleren van antwoorden. Zijn paranimfen waren ook bij deze bijeenkomst aanwezig. Ter voorbereiding ontvinden de deelnemers aan de bijeenkomst een document met de inhoudsopgave, inleiding, de blauwdruk waarin zijn onderzoek was uitgemond, de samenvatting, conclusies en retrospectief en de stellingen bijgevoegd. Na de presentatie werden eerst tips gegeven om deze op een aantal punten nog wat aan te passen. Vervolgens werden vanuit de zaal vragen gesteld, die Arjen Schep goed kon beantwoorden. Vervolgens deelde Arjen Schep zijn recente ervaringen met een aantal praktische zaken rond het promotietraject worden besproken, zoals welke formaliteiten aan moet worden voldaan door wie op welk moment; hoe ziet het tijdspad eruit nadat de promotor heeft goedgekeurd; en hoe na goedkeuring van de Kleine Commissie; wanneer kan ik een voorlopige promotiedatum reserveren; op welk moment moet ik een uitgever zoeken voor mijn boek; wat doet het bureau van de Pedel; hoeveel boeken moet ik inleveren. Dit werd als zeer nuttig en stimulerend ervaren door andere promovendi. Arjen Schep vond de bijeenkomst een goede oefening voor zijn promotie twee dagen later.

Deze gezamenlijke bijeenkomsten zijn ook in 2012 goed bevallen. De discussie over fiscaal onderzoek vanuit twee achtergronden, de juridische en de economische, biedt een meerwaarde. Bovendien bevordert het ook de contacten tussen de fiscale promovendi aan de ESL en de ESE.

4.2.2.2 Promovendibijeenkomst onderzoeksprogramma fiscale autonomie en haar grenzen 23 november 2012

Naast gezamenlijke bijeenkomsten met de promovendi van de ESE, was er ook in 2012 behoefte aan een bijeenkomst speciaal voor de aan ons onderzoeksprogramma verbonden promovendi. Deze bijeenkomst had niet zozeer een inhoudelijk karakter, maar meer een procesmatig karakter en vond plaats op 23 november 2012. Voor het tweede jaar was Elaine Mak, de promovencoördinator bij deze bijeenkomst aanwezig, hetgeen een grote meerwaarde had. Behalve Elaine en de programmaleider van het onderzoeksprogramma, Sigrid Hemels, waren aanwezig

de promovendi Maikel Evers, Renate Buijze en Erik Ros en de buitenpromovendi Alice van Vught, Mirjam Koomen, Esther Huiskers-Stoop en Leon Wijsman.

Tijdens de bijeenkomst hebben de promovendi over bijzonderheden bij hun onderzoek verteld en is gesproken over het promotieproces. Ook is gesproken over de cursussen die de Erasmus Graduate School of Law organiseert. De fase waarin het onderzoek van de aanwezige promovendi verkeerde was zeer divers: van tegen het eind aan lopend tot net begonnen en alles daar tussen in. Dit bleek grote meerwaarde te hebben, omdat er ook onderling tips konden worden uitgewisseld. Ook de bijzonderheden waar een buitenpromovendus tegenaan loopt zijn besproken. Voorkomen van fragmentatie is een uitdaging voor buitenpromovendi: hoe naast baan en gezin ruimte vinden om langer achtereen aan het onderzoek te werken. Een aantal buitenpromovendi maakt hiertoe gebruik van de mogelijkheid om een dag per week op de universiteit zijn.

Tevens is gesproken over het doen van empirisch onderzoek, tussentijds publiceren en de mogelijkheden om congresbezoek gefinancierd te krijgen. Een vraag die opkwam is dat de wijze van informatie verzamelen en de digitale beschikbaarheid van informatie de afgelopen jaren sterk is veranderd. Hierop werd aangegeven dat op dat punt promovendi ook veel aan elkaar kunnen hebben door ervaringen en tips uit te wisselen.

Het was een nuttige bijeenkomst. Ook volgend najaar zal het onderzoeksprogramma weer een bijeenkomst organiseren over het promotieproces, Elaine Mak heeft zich bereid verklaard om daar weer bij aanwezig te zijn.

4.2.2.3 Promovendiborrel 25 september 2012

Op 25 september 2012 werd de eerste officiële promovendiborrel van het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen gehouden. Er waren redenen genoeg voor een dergelijke feestelijke bijeenkomst: het onderzoeksprogramma werd in het najaar van 2012 versterkt met drie nieuwe promovendi: Renate Buijze, Sissie Gonzalez en Sophia Murillo en veel van de 'oude-

rejaars' promovendi hadden in de zomer flink aan hun proefschrift gewerkt en flinke vooruitgang geboekt. Dankzij de bemiddeling van Ton Stevens werd de borrel financieel mogelijk gemaakt door Loyens & Loeff. De borrel vond in de Kroeg in het kantoor van Loyens & Loeff en werd voorafgegaan door een rondleiding in dit gebouw, die door Ton Stevens werd verzorgd. De borrel was druk bezocht, zowel door interne promovendi als door buitenpromovendi en ook de promotoren Henk van Arendonk, Arnaud de Graaf, Sigrid Hemels en Ton Stevens

waren hier bij aanwezig. Het bood de nieuwe promovendi een mooie gelegenheid om kennis te maken met hun mede-promovendi en voor de andere promovendi om weer eens bij te praten met de buitenpromovendi. We hopen dan ook om van deze promovendiborrel een jaarlijkse traditie te kunnen maken.

4.3 Seminars en andere activiteiten in het kader van de Europese Fiscale Studies

Sinds de jaren 90 werken onderzoekers uit het programma met de onderzoekers van het aan de ESE verbonden Fiscaal Economisch Instituut samen in de stichting Europese Fiscale Studies (EFS). Deze stichting heeft tot doel wetenschappelijk post-masteronderwijs en onderzoek op het terrein van het Europees belastingrecht te bevorderen. De aan de ESL en ESE verbonden fiscale hoogleraren zijn in 2012 in EFS verband een aantal maal bij elkaar gekomen. Door EFS wordt in samenwerking met Kluwer Law International een Engelstalige brochurereeks uitgegeven, waarin onderwerpen op Europees belastingterrein worden behandeld, zowel vanuit fiscaal-juridische als fiscaal-economische invalshoek. In 2012 is als deel 10 in deze reeks het boek van Erwin Nijkeuter, *Taxation of Cross-Border Dividends Paid to Individuals from an EU Perspective. Positive and Negative Integration* verschenen.

Samen met de onderzoekers van het Fiscaal Economisch Instituut zijn in 2012 in het kader van de Europese Fiscale Studies (EFS) een drietal, binnen het onderzoeksprogramma passende seminars georganiseerd.³⁸ Deze seminars hadden een hoge opkomst zowel uit de wetenschap als uit de fiscale praktijk.

Op dinsdag 31 januari vond het seminar "Strafrechtelijke aspecten van btw en douanerechten bij invoer" plaats. Guido de Bont was dagvoorzitter van dit seminar. Fred Kaijser van het Landelijk kantoor Douane, Vaktechniek & Internationaal, Cluster Formeel recht van de Belastingdienst sprak over de strafbeschikking op douanegebied. Vervolgens sprak Peter van Hagen van Hertoghs advocaten-belastingkundigen over de (fiscale) strafbeschikking vanuit het perspectief van de verdediging. Als laatste sprak Wim Bollen, Officier van Justitie bij het Functioneel Parket Zwolle over strafvervolgning bij fiscale fraude. Het seminar werd afgesloten met een discussie met de zaal.

Op 29 mei 2012 vond onder voorzitterschap van Ton Stevens het seminar "Bronbelasting: waar begint en eindigt de EU?" plaats. Daniël Smit (Universiteit van Tilburg/Ernst & Young) sprak over de stand van zaken met betrekking tot vrij kapitaalverkeer, dividendbelasting en derde landen. Vervolgens sprak Erwin Nijkeuter (EUR/KPMG Meijburg & Co) over aandeelhouders en vergelijkbaarheid onder het EU-recht. Daarna volgde een discussie met de zaal.

Op 11 december 2012 vond het Engelstalige seminar "Double non-taxation – from an OECD, EC and VNO-NCW perspective" plaats. Arnaud de Graaf zat dit seminar voor. Raffaele Russo, hoofd van de Non-Compliance Unit van het OECD Centre for Tax Policy and Administration, sprak een lezing uit onder de titel *Double Non-taxation: OECD Developments*. Vervolgens sprak Jaap Walter Tilstra, politiek

adviseur bij het directoraat-generaal Belastingen en douane-unie (TAXUD) van de Europese Commissie onder de titel *Double Non-taxation: EU Developments*. Jeroen Lammers, manager fiscal affairs, corporate governance and corporate law bij VNO-NCW sprak vervolgens onder de titel *Comments from the Confederation of Netherlands Industry and Employers (VNO-NCW)*.

³⁸ De handouts van alle bijeenkomsten staan op http://www.europesefiscalestudies.nl/?page_id=349.

4.4 Vergroten zichtbaarheid van het onderzoek van het onderzoeksprogramma: onderzoeksprikbord, de fiscale kalender, de Blogspot en Repub/SSRN

De uitkomsten van het onderzoek van het programma worden niet alleen door bijdragen aan artikelen en conferenties gedeeld. Ook via moderne massamedia worden de onderzoeksresultaten op zo breed mogelijke wijze gedeeld. Voorbeelden zijn de posts met achtergrondinformatie en -documentatie op het weblog van het onderzoeksprogramma.³⁹ Op dit weblog is tevens de innovatieve presentatie te raadplegen die is gegeven tijdens het in april 2012 door de International Fiscal Association (IFA) branches Nederland en Duitsland georganiseerde seminar over het nieuwe in 2012 ondertekende belastingverdrag tussen Nederland en Duitsland en een workshop van de OESO in Wenen in november 2012. Dit zijn voorbeelden hoe het onderzoeksprogramma de komende jaren het onderzoek op innovatie wijze voor een breed internationaal publiek beschikbaar wil maken.

Naar aanleiding van de onderzoeksbijeenkomst van 7 februari 2012 (zie paragraaf 4.2.1) heeft de programmaleider Hans Brandhorst verzocht om in RePub een verzamelpagina te maken van het onderzoek dat in het onderzoeksprogramma fiscale autonomie en haar grenzen wordt verricht, dit om de zichtbaarheid van het onderzoek van de groep verder te vergroten. In deze collectie die te vinden is op <http://repub.eur.nl/res/col/9795/> staan alle publicaties in die in Metis zijn opgenomen als behorende tot het programma Fiscale autonomie en haar grenzen en die zijn geupload in RePub. Daarnaast worden de medewerkers aangemoedigd om hun onderzoek ook op SSRN te publiceren.

**Authors for Erasmus University Rotterdam (EUR) - Erasmus School of Law
Included in SSRN Top 500 International Law Schools**

Updated Monthly - Last Updated on: 02/01/2013

Author	Last 12 Months			All Time			Total Downloads per paper	Total Citations per paper
	Total New Downloads	# of New Papers	New Downloads per paper	Total # of Downloads	Total # of Citations	# of Papers		
de Wilde, Maarten Floris	97 (34)	0 (28)	14 (50)	144 (54)	0 (28)	7 (19)	21 (75)	0 (13)
Evers, Maaike	45 (51)	0 (28)	45 (24)	48 (70)	0 (29)	1 (52)	48 (50)	0 (13)
Graaf, Armand de	45 (51)	0 (28)	45 (24)	48 (70)	0 (29)	1 (52)	48 (50)	0 (13)
Hemels, Stijn	439 (12)	2 (9)	27 (45)	575 (25)	2 (16)	16 (8)	36 (65)	0 (13)

Tevens wordt gebruik gemaakt van de landelijke Fiscale Kalender die enerzijds bestaat uit een website⁴⁰ die wordt gehost door de Universiteit Leiden en anderzijds uit een Linked-in group.⁴¹ De fiscale kalender op internet en de Linked-in pagina hebben tot doel te voorkomen dat fiscale oraties of promoties samenvallen door een betere afstemming van activiteiten. Dit Rotterdamse initiatief, waarop behalve oraties en promoties ook symposia en dergelijke worden opgenomen, vergemakkelijkt de onderlinge afstemming tussen de fiscale secties in Nederland en fungeert ook als pr-middel. Op lokale schaal vormt de publicatiewand in de koffiehoek van de sectie een effectief middel om met collega's, studenten en bezoekers over het onderzoek van het programma te communiceren, evenals de deelname van promovendi van het programma aan de facultaire posterpresentatie tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst.

³⁹ <http://etld.blogspot.com/>.

⁴⁰ www.law.leidenuniv.nl/org/fisceco/belastingrecht/nieuws/fiscale-kalender.html.

⁴¹ www.linkedin.com/groups/Fiscale-kalender-3709444.

4.5 Kennismaking van studenten met het onderzoek: Tax Jurisprudence Program en bijdragen aan 'De aanslag'

In het collegejaar 2010-2011 heeft Guido de Bont het initiatief genomen om samen met het bestuur van de Rotterdamse Fiscalisten Vereniging Christiaanse-Taxateur het Tax Jurisprudence Program (TJP) te starten. Tijdens een aantal bijeenkomsten op woensdagavonden gedurende het college jaar (in het collegejaar 2010-2011 waren dit er zes, in het collegejaar 2011-2012 en 2012-2013 acht) worden fiscale onderwerpen op een interactieve manier uitgediept. Het TJP is bedoeld voor laatstejaars bachelorstudenten en masterstudenten studenten fiscaal recht en fiscale economie die inhoudelijk meer uit hun studie willen halen. Per jaar worden tussen de 20 en 25 studenten voor dit programma geselecteerd. Van die studenten wordt verwacht dat zij een brede inhoudelijke basis en belangstelling hebben, de toegezonden literatuur voorbereiden, elke

avond aanwezig zijn, een referaat houden en actief een bijdrage leveren aan het debat. Bij (actieve) deelname waarbij maximaal een sessie mag worden gemist, ontvangen de deelnemers tijdens een afsluitend diner aan het eind van het jaar uit handen van Guido de Bont een deelnamecertificaat. Iedere sessie geven twee studenten een presentatie en wordt het onderwerp van de avond door een belastingadviseur en door een onderzoeker uit het onderzoeksprogramma of van het Fiscaal Economisch Instituut van de ESE besproken. Voor de deelnemers aan het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen vormen deze bijeenkomsten met gemotiveerde studenten een uitgelezen mogelijkheid om studenten kennis te laten maken met het onderzoek binnen het onderzoeksprogramma en om met hen van gedachten te wisselen over hun onderzoek en het doen van wetenschappelijk onderzoek in het algemeen.

Een andere wijze waarop de resultaten van het onderzoeksprogramma met studenten worden gedeeld zijn bijdragen die leden van het onderzoeksprogramma leveren aan het tijdschrift De Aanslag van de Rotterdamse Fiscalisten Vereniging Christiaanse-Taxateur. Het tijdschrift wordt vier keer in het jaar uitgebracht in een oplage van 650 exemplaren. Alle leden ontvangen een magazine. Tevens wordt het verspreid onder alle medewerkers van de sectie belastingrecht van de ESL en het Fiscaal Economisch Instituut BV van de ESE en verscheidene kantoren. Leden van het onderzoeksprogramma leveren zowel inhoudelijke bijdragen als bijdragen over wat het zijn van wetenschapper inhoudt. In de eerste Aanslag van 2012 schreef Han Kogels onder de titel 'In Aanbouw' een artikel over het begrotingsbeleid. In het tweede nummer schreef Maarten de Wilde onder de titel 'Of je gaat promoveren' over het doen van promotieonderzoek. In de derde Aanslag van 2012 schreef Maikel Evers onder de titel 'The Young IFA Network – meer dan de internationale actualiteit' over de International Fiscal Association en het internationale netwerk van jonge fiscalisten, het Young IFA Network (YIN). Maikel Evers maakt deel uit van de YIN-commissie van de Nederlandse IFA branch. In de laatste Aanslag van 2012 besprak Hans Gribnau (hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg en de Universiteit Leiden en tot en met 2012 docent in het fiscaal confrontatievak) de visie op belastingen van de filosoof Sloterdijk onder de titel 'Van 'tax free' naar filantropie'.

5. INDIVIDUELE ACTIVITEITEN

In 2012 zijn een groot aantal individuele activiteiten binnen het onderzoeksprogramma verricht. Voor een overzicht van deze activiteiten wordt verwezen naar de bijlage. In deze paragraaf wordt een aantal activiteiten nader belicht.

5.1 (Kern)publicaties

Publicaties zijn een belangrijk middel om over de resultaten die binnen het onderzoeksprogramma worden behaald, te communiceren. Een lijst van alle output van de deelnemers aan het onderzoeksprogramma zijn opgenomen in tabel 5 van de bijgevoegde annex. Een vijftal kernpublicaties van het afgelopen jaar waren:

- Evers, M. (2012), Weekblad voor Fiscaal Recht, De relatie met Duitsland en de geboorte van het Nederlandse fiscale verdragsbeleid, Weekblad Fiscaal Recht, 6949, 501-512
- Graaf, A.C.G.A.C. de (2012), Nederlands verdragsbeleid betreffende vermogensinkomsten en -winsten, Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht, 2012(119), 70-80
- Hemels, S.J.C. & Stevens, S.A. (2012). The European Foundation Proposal: A Shift in the EU Tax Treatment of Charities? EC Tax Review, 293-308
- Monsma, A.P. & Delanote, M. (2012). Lokale belastingen en het Europese eigendomsrecht. In Prof. dr. M. De Jonckheere (Ed.), Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen 2011-2012 (pp. 179-212). Brugge: Die Keure
- Nijkeuter, E. (2012), Taxation of Cross-Border Dividends Paid to Individuals from an EU Perspective. Positive and Negative Integration, (EFS serie, 10), Den Haag: Kluwer Law International

Het aantal internationale publicaties is dit jaar afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Met name de internationale publicaties in wetenschappelijke tijdschriften vormen een punt van aandacht voor de leden van het onderzoeksprogramma. Hierbij moet overigens worden opgemerkt dat een aantal internationale publicaties die gepland staan om in 2013 te verschijnen in 2012 zijn voorbereid.

5.2 Conferenties en lezingen

Door middel van conferenties en lezingen worden de bevindingen die in het kader van het onderzoeksprogramma zijn verworven, gedeeld met andere wetenschappers of een breder publiek. Deze lezingen zijn opgenomen in onderdeel 2.7 van tabel 5. Diverse leden van de onderzoeksgroep hebben lezingen gegeven en deelgenomen aan conferenties, vaak met een interdisciplinair of internationaal karakter. Bovendien heeft een groot aantal aan het onderzoeksprogramma verbonden promovendi hun onderzoek gepresenteerd via een postpresentatie, zowel tijdens de facultaire nieuwjaarsreceptie als tijdens het EATLP congres.

EUROPEAN UNION CITIZENSHIP AND TAXATION

INTERNAL SITUATIONS?
REINBERG?

FREE MOVEMENT AND TAX AUTONOMY?
GENUINE LINK AND SOCIAL SECURITY?

SCHUMACKER!

SOME QUESTIONS.....

WHY HAS THE CONCEPT OF EU CITIZENSHIP BEEN INTRODUCED?

HOW DO THE FREE MOVEMENT PROVISIONS CONNECTED TO EU CITIZENSHIP RELATE TO THE FREE MOVEMENT OF WORKERS AND THE SELF-EMPLOYED?

HAS THE CONCEPT OF EU CITIZENSHIP CHANGED THE INTERNAL SITUATIONS RULES?

WHO ARE THE MASTERS OF THE TREATY?

CHARITIES AND VAT

How to define the concept charities?

Should charities be completely relieved from VAT?

Are charities only stimulated effectively when they are completely spared?

Should charities qualify as a taxable person?

Should charities be categorised to research the effectiveness?

Is exempting activities in the public interest the most effective and efficient way to promote charities?

AUTONOMY

OECD
EUROPEAN COURT OF JUSTICE
EUROPEAN COMMISSION

Erasmus

MARGOT OENEMA LL.M.
o.nema@law.eur.nl
Start of research: 1 February 2012

HORIZONTAL MONITORING IN TAX CASES

TAXPAYER

TAX AUTHORITIES

**MARGOT OENEMA
ERASMUS UNIVERSITY
OENEMA@LAW.EUR.NL**

Model of Science Taxation on Capital Income Legal Justification for Policy

Establishing a Tax Autonomy Concept

M. OENEMA LL.M.

Legal History

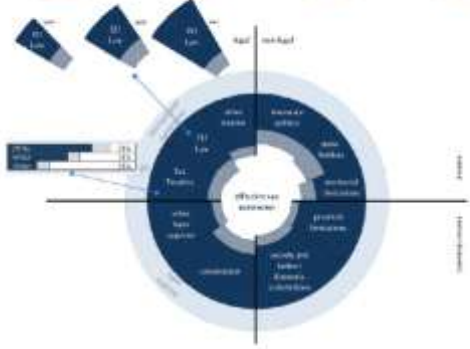
19th Century

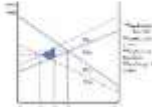

20th Century

Tax Autonomy Concepts

Year	Rate
1990	10%
1995	15%
2000	20%
2005	25%
2010	30%
2015	35%

"Sharing the Tax Pie"

Maarten de Witte (m.d.witte@law.eur.nl)

Issue: International Tax Regime Distorts MNE Business Decisions

Obstacles

Disparities

Inadequacies

Q: "Tax Allocation Model 2.0"?

"Fairness"

Resolving Obstacles

Resolving Disparities

Resolving Inadequacies

Local source?

- Unlimited Taxation
- DTR under Dutch-style 'tax exemption'

Approximation of Laws

- Taxable Unit = MNE Group
- Taxable Base = Economic Rent
- Tax Allocation:
 - Payroll FA (if rate harmonization)
 - or:
 - Turnover FA

5.3 Invloed op overheidsbeleid

Leden van het onderzoeksprogramma worden regelmatig op grond van hun expertise geconsulteerd door overheidsorganen. Dick Molenaar heeft in 2012 verschillende malen gesproken met het Ministerie van OCW over de fiscale aspecten van de Geefwet, de anbi-status van culturele instellingen en de vennootschapsbelastingplicht voor culturele instellingen. Verder ondersteunt hij de Federatie Cultuur, waarin alle brancheorganisaties uit de cultuursector zijn verenigd, bij fiscale onderwerpen en neemt hij deel aan overleg met het Ministerie van OCW. Daarnaast ondersteunt hij Pearle* (Performing Arts Employers Association League Europe) in Brussel op fiscale onderwerpen, zoals BTW op diensten en de internationale belastingheffing van artiesten en sporters) en neemt hij deel aan gesprekken met de Europese Commissie. Sigrid Hemels heeft op 1 maart 2012 samen met twee andere fiscalisten en vertegenwoordigers van de Samenwerkende brancheorganisaties filantropie (SBF), NOC*NSF en de Koninklijke Nederlandse Federatie van Muziekverenigingen (KNFM) met medewerkers van het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst overleg gehad op het Ministerie van Financiën over de nieuwe Uitvoeringsregeling Geefwet. Het eerste deel van dit overleg vond plaats in aanwezigheid van de staatssecretaris van Financiën. Vervolgens vond met de drie fiscalisten een meer technisch overleg op ambtelijk niveau plaats over de uitvoeringsregeling en de position paper die de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs met Sigrid Hemels als penvoerder had opgesteld over de uitvoeringsregeling. De uitvoeringsregeling is mede naar aanleiding van dit overleg en de paper aangepast.

Tevens was Sigrid Hemels als lid van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs betrokken bij het commentaar op onder meer het Belastingplan 2013. Naar aanleiding van dit commentaar zijn wijzigingen aangebracht in de in de Uitvoeringsregeling AWR gestelde eisen aan algemeen nut beogende instellingen.

Guido de Bont was referent bij het onderdeel 'Functie hoger beroep' tijdens de fiscale workshops van het project Innoverende Hoven dat op 14 november 2012 plaatsvond in het Paushuize van de Universiteit Utrecht, ook de rest van de dag leverde hij zijn bijdrage aan de discussie. Voor deze dag was een dertigtal vertegenwoordigers van universiteiten, de rechterlijke macht, de Belastingdienst, het Ministerie van Financiën en advieskantoren uitgenodigd. Sigrid Hemels was een van de genodigden die aan de discussies deelnam. Zij leverde een schriftelijke bijdrage over het belang van een goede motivering.

5.4 Optredens in de media

Ook in 2012 hebben diverse leden van het onderzoeksprogramma via uitingen in de populaire media de binnen het onderzoeksprogramma opgedane kennis verspreid onder een breed publiek. Het betrof interviews op de radio en in kranten en tijdschriften. De media weten leden van de onderzoeksgroep goed te vinden en in sommige gevallen zochten leden van de onderzoeksgroep zelf met succes de publiciteit. Een aantal voorbeelden volgt hieronder, een overzicht met alle vindplaatsen is opgenomen in onderdeel 2.5 van tabel 5.

Arjen Schep is op 7 september 2012 op BNR Nieuwsradio geïnterviewd over de mogelijkheid lokale belastingkortingen aan startende ondernemers te geven, hij ging daarbij in discussie met Hero Brinkman die dit idee opperde.⁴² Aardig was dat Arjen vanuit zijn expertise kritische vragen wist te stellen die bloot legden dat het een politieke proefbalon was, waar niet echt goed

⁴² <http://www.bnr.nl/?player=archief&fragment=201209071441251200>

over was nagedacht. Xander Arends voorzag de lezers van het Financieele Dagblad van tien fiscale tips.⁴³

Arnaud de Graaf is zowel door het tijdschrift *Intermediar* als door *Exposé* geïnterviewd over zijn onderzoek naar agressieve tax planning.⁴⁴ Sigrid Hemels werd in het Nederlands Dagblad en het Brabants Dagblad gequote over het voorstel om de giftenaftrek af te schaffen.⁴⁵ Ook verscheen ze in een special over werken in de fiscaliteit.⁴⁶

5.5 Lidmaatschappen van redacties, vaste medewerkerschappen

Vele leden van de onderzoeksgroep zijn als redactielid, vaste annotator of bewerker verbonden aan een groot aantal publicaties op fiscaal terrein. Voor de onderzoeksgroep is dit een goede manier om naar buiten te treden en de contacten met andere fiscale wetenschappers en met de fiscale praktijk te onderhouden. Bovendien weerspiegelt dit de waardering van vakgenoten voor de fiscale expertise van de leden van de onderzoeksgroep.

- prof.mr.drs. H.P.A.M. van Arendonk: hoofdredacteur Maandblad Belastingbeschouwingen, voorzitter van de redactie van EC Tax Review.
- mr. A.J.M Arends: annotator NTFR, vaste medewerker Fiscaal Praktijkblad.
- drs. B.W.A.M. Damsma: bewerker Vakstudie Nederlands Internationaal Belastingrecht (NIB)
- prof. dr. M.W.C. Feteris: lid van de redactie van FED fiscaal Weekblad en van de reeks Fiscale Monografieën.
- mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf: lid van de redactie van het Maandblad Belasting Beschouwingen.
- prof. dr. S.J.C. Hemels: lid van de redactie van het Weekblad fiscaal recht, vaste medewerker Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN).
- drs. B.J. Kiekebeld: editor van EC Tax Review , vaste medewerker Weekblad fiscaal recht, vaste medewerker NTFR Beschouwingen, annotator NTFR, mede redacteur Licent Bundel Europees belastingrecht.
- mr. dr. Q.W.J.C.H. Kok: vaste medewerker van Ondernemingsrecht, annotator bij NTFR.

⁴³ Arends, A.J.M. (08-12-2012). Tien tips om de belastingdienst voor te zijn. Financieel Dagblad bijlage FD Weekend, pp. 40-41.

⁴⁴ Graaf, A.C.G.A.C. de (27-09-2012). Quote in F. van Lookeren Campagne, 'Belastingparadijzen'. *Intermediar*, pp. 30-31 en Graaf, A.C.G.A.C. de (29-11-2012). 'Excessief gedrag bestrijden', interview door Henk Bergman, *Exposé*, pp. 24-25.

⁴⁵ Hemels, S.J.C. (20-10-2012). Quotes in 'Plan afschaffing giftenaftrek rammelt'. *Brabants Dagblad*, pp. 9 en Hemels, S.J.C. (19-10-2012). Quotes in 'Plan voor afschaffing giftenaftrek rammelt' (voorpagina) en Eduard Sloot en Aaldert van Soest 'Giftenaftrek is investering' (pagina 3). *Nederlands Dagblad*

⁴⁶ Hemels, S.J.C. (01-11-2012). Interview 'Sigrid Hemels: Ik ben kritisch op de politiek'. *Werken in de fiscaliteit Special 2012-2013*, pp. 4-5.

- prof. dr. H.A. Kogels: Chief editorial board van International VAT Monitor, lid van de redactieraad van Maandblad Belastingbeschouwingen en lid van de editorial board van EC Tax Review.
- Mr F.J.H.L. Makkinga: Vaste medewerker Belastingblad Kluwer en vaste medewerker Vakstudie-Nieuws.
- dr. D. Molenaar: annotator bij NTFR.
- Monsma, A.P.: annotator jurisprudentie lokale belastingen Vakstudie-Nieuws.
- mr.dr. E. Nijkeuter: annotator bij NTFR.
- mr. M.E. Oenema: annotator bij Vakstudie Nieuws en FED en redactielid bij het Tijdschrift voor Fiscale Beheersing en Controle (TFBC).
- prof.dr. J.C.M. van Sonderen: lid van de redactie van Ondernemingsrecht en lid van de redactie Rechtspersonen.

5.6 Onderzoek voor derden

In het kader van het Erasmus Studiecentrum Belastingen Lokale overheden (ESBL, www.esbl.nl), waarvan de onderzoekers ook meedoen aan het onderzoeksprogramma, wordt onderzoek voor derden gedaan. Het ESBL verricht wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de belastingen van gemeenten, waterschappen en andere lokale overheden in binnen- en buitenland. Het onderzoek richt zich vooral op de fiscaal-juridische en de economische aspecten van lokale heffingen en de Wet Waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Een deel van het onderzoek vindt plaats in opdracht van derden, zoals gemeenten en ministeries en branche-organisaties. Ook het organiseren van en het leveren van bijdragen aan congressen, seminars e.d. over de belastingheffing van lokale overheden rekt het ESBL (onder andere) tot zijn taak. Tevens verzorgt het ESBL regelmatig (in company) cursussen voor met name gemeentelijke organisaties. Daarnaast is er een brochurereeks van het ESBL en verzorgen het ESBL Interlokaal, een halfjaarlijkse bijlage in het Belastingblad van uitgeverij Kluwer.

5.7 Colleges op buitenlandse universiteiten en overige activiteiten

Verschillende leden van het onderzoeksprogramma hebben in 2012 colleges op buitenlandse universiteiten verzorgd: Han Kogels, (Universiteit Hamburg); Ton Stevens (Universiteit Hamburg, Universiteit Freiburg, Universiteit Münster en Bundes Finanz Akademie in Brühl en European Tax College van Leuven en Tilburg) en Ted Braakman (University of Zurich en Universiti Tun Abdul Razak (Kuala Lumpur))

De meeste hoogleraren zijn lid van de European Association of Tax Law Professors (EATLP). Sigrid Hemels is sinds 2012 deputy member van het Academic Committee van de EATLP. Han Kogels is secretaris-generaal van de IFA (International Fiscal Association), lid van het Kuratorium van het Max-Planck-Institut für Steuerrecht und Öffentliche Finanzen, lid van de Board of Trustees van het International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD), member Commission on Taxation, International Chamber of Commerce ICC en voorzitter van het Curatorium Bijzondere Leerstoel Geschiedenis van de Belastingen (Universiteit Leiden), Sigrid Hemels is lid van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het onderzoek 'Geven in Nederland' (Vrije Universiteit Amsterdam), bestuurslid van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), lid van de Commissie wetsvoorstellen van de NOB en bestuurslid van de Vereniging Kunst Cultuur Recht die twee maal per jaar een studiemiddag organiseert op het snijvlak van kunst, cultuur en recht.

Bernard Damsma is lid van de BIAC Tax Committee (BIAC: Business Industry Advisory Committee), docent transfer pricing bij SOB en gastdocent bij het International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD). Tevens organiseert hij samen met de UvA en de Universiteit Antwerpen het Transfer Pricing platform, periodieke bijeenkomst van Nederlandstalige transfer pricing specialisten uit academische wereld, bedrijfsleven en vrije sector. Gijs Fibbe is lid van de programma-commissie van de PAOB (Post Academisch Onderwijs Belastingrecht).

Diverse leden van de onderzoeksgroep zijn mede werkzaam in de rechterlijke macht. Maarten Feteris is raadsheer bij de Hoge Raad en Staatsraad in buitengewone dienst bij de Raad van State. Ferry Makkinga en Arjen Schep zijn rechter-plaatsvervanger.

Maikel Evers maakt deel uit van de Young IFA Network (YIN)-commissie van de Nederlandse IFA branch. Maikel Evers en Margot Oenema waren bovendien in 2012 betrokken bij de oprichting van de Jonge Vereniging voor Belastingwetenschap. Margot Oenema heeft hiervoor het initiatief genomen en is tot voorzitter benoemd.

6. TOT SLOT

Het jaar 2012 was het jaar waarin eerder gemaakte onderzoeksvoornemens verder vorm zijn gegeven en waarin veel plannen voor de toekomst zijn gemaakt. Een mooi voorbeeld is het thema maritime and transport tax law en het onderzoek naar dubbele belasting en dubbele niet-belasting. Een jaar van zaaien en de eerste oogst dus. In 2013 hopen we verder te oogsten. Ook wordt door onderzoekers steeds meer samengewerkt, ook dat is een trend die we de komende jaren verder willen versterken. Coherentie en samenhang zijn immers belangrijk. Vele onderzoekers hebben zich al dan niet bezoldigd zeer ingezet voor het verder brengen van het programma. Deze inspanningen in tijden waarin andere zaken zoals onderwijs of een drukke praktijk veel aandacht vragen, wordt zeer gewaardeerd. De onderzoeksgroep mengt zich met de resultaten van haar onderzoek nadrukkelijk in het wetenschappelijke, vaktechnische en publieke debat. Het streven is om ook in de toekomst deze mengvorm te handhaven van verspreiding van kennis en inzichten die in het onderzoeksprogramma zijn opgedaan. Promovendi zijn belangrijk voor het onderzoeksprogramma, om welke reden ook in de toekomst er extra aandacht blijft voor deze groep onderzoekers. Er zijn nog meer dan voldoende vragen die binnen het onderzoeksprogramma te onderzoeken zijn. De hoeveelheid onderzoeksvragen, het enthousiasme en de productiviteit van de onderzoekers en de externe belangstelling voor de resultaten uit het programma maken Fiscale autonomie en haar grenzen ook in de komende jaren een vitaal programma.

ANNEX BIJ 'FISCALE AUTONOMIE EN HAAR GRENZEN'

TABEL 1: PERSONELE FORMATIE IN FTE'S ONDERZOEK

Per einde van het jaar

	2009	2010	2011	2012
Hoogleraren	1,22	0,98	1,03	1,33
Promovendi	1,72	1,71	2,04	2,01
Overig wp	0,88	1,24	1,18	1,82
Totaal WP	3,82	3,93	4,25	5,16

TABEL 2: KWANTITATIEVE ONDERZOEKSRESULTATEN PER JAAR

FA output per year	2010	2011	2012	Total
Academic				
International				
Refereed Articles	14	12	6	
Non-Refereed Articles	1	2	1	
Books & Reports			1	
Book Chapters	3	8	0	
PhD Theses				
International Total	18	22	8	
Dutch				
Refereed Articles	17	22	27	
Non-Refereed Articles		2	1	
Books & Reports		2	2	
Book Chapters	7	3	5	
PhD Theses		1	1	
Dutch Total	24	30	36	
Academic Total	42	52	44	
Professional				
International				
Articles	9	2	4	
Books & Reports			1	

Book Chapters	2	1	0
International Total	11	3	5
Dutch			
Articles	18	24	23
Books & Reports	4	1	2
Book Chapters	10	29	13
Annotations	46	64	79
Dutch Total	78	118	117
Professional Total	89	121	122
Academic + professional Total	131	173	166
Other			
Lectures	9	34	41
Other Output	10	37	22
Other Total	19	71	63
Total	150	244	229

Note I Non-Dutch articles in Dutch journals and Dutch articles in non-Dutch journals are classified as Dutch publications.

Note II Registration of other output has been actively pursued since 2011. Please note there is a severe underreporting in this category.

TABEL 3: PROMOTIES PER JAAR

	2009	2010	2011	2012
Aantal lopende promotie-onderzoeken	11	14	13	16
Aantal afgeronde promoties	3	0	1	1
Waarvan medewerker van de sectie	2	0	1	1
Waarvan niet-medewerker van de sectie	1	0	0	0
Duur promotieonderzoek in jaren[1]	8	nvt	5	5

[1] Duur afgerond promotieonderzoek promovendi in dienst van de ESL.

**TABEL 4: LIDMAATSCHAPPEN VAN PROMOTIE- EN
OPPOSITIECOMMISSIES**

	Datum promotie	Naam promovendus	Titel van het boek	Universiteit	Promotiecommissie /oppositiecommissie
H.P.A.M. van Arendonk	8-jun	A.W. Schep	Naar een evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten	Erasmus Universiteit Rotterdam	Oppositiecommissie
M.W.C. Feteris	7-jun	N. Djebali	Beslechting van transfer pricing geschillen	Universiteit Leiden	Promotiecommissie
M.W.C. Feteris	8-jun	A.W. Schep	Naar een evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten	Erasmus Universiteit Rotterdam	Promotiecommissie
M.W.C. Feteris	15-okt	G.D.L.M. Gilissen	De Express Private Trust: Fiscaalrechtelijke beschouwingen over kwalificatie en gevolgen	Universiteit Tilburg	Promotiecommissie
S.J.C. Hemels	25-mei	R.P.M. van Rossum	Van advertentiekruier tot reclameadviesbureau	Universiteit van Amsterdam	Oppositiecommissie
S.J.C. Hemels	8-jun	A.W. Schep	Naar een evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten	Erasmus Universiteit Rotterdam	Oppositiecommissie

TABEL 5: OVERZICHT PUBLICATIES 2012 'FISCALE AUTONOMIE EN HAAR GRENZEN'

Wetenschappelijke publicaties

1.1 Refereed artikelen⁴⁷

1.1.1 Internationaal⁴⁸

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). Citizens and taxation in the EU: fifty years after the Neumark report. *EC Tax Review*, 21(3), 144-157
2. Hemels, S.J.C. & Stevens, S.A. (2012). The European Foundation Proposal: A Shift in the EU Tax Treatment of Charities? *EC Tax Review*, 293-308
3. Kok, Q.W.J.C.H. (2012). Exit Taxes for Companies in the European Union After National Grid Indus. *EC Tax Review*, 200-206.
4. Molenaar, D. & Grams, H. (2012). Article 17(3) for Artistes and Sportsmen: Much More than an Exception. *Intertax*, 40(4), 270-278
5. Molenaar, D., Tenore, M. & Vann, R. (2012). Red Card Article 17? *Bulletin for International Taxation*, 66(3), 127-137
6. Molenaar, D. & Tetlak, K. (2012). Tax Exemptions for Euro 2012 in Poland and Ukraine. *European Taxation*, June 2012, 325-330

1.1.2 Nationaal

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). Enige fiscale aspecten van de Wet Flex-bv en de Invoeringswet. *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(november), 402-414.
2. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). National Grid Indus: een salomonsoordeel van het HvJ? *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(mei), 179-194.
3. Bont, G.J.M.E. de (2012). Pressie als som van dwang. *Civiel & Fiscaal Tijdschrift Vermogen*, 2012(juni), 5-10
4. Bont, G.J.M.E. de & Sitsen, J.M. (2012). Tour d'horizon fiscaal strafrecht anno 2011. *Tijdschrift voor Formeel Belastingrecht*, 2012(1), 28-33.
5. Bont, G.J.M.E. de & Sitsen, J.M. (2012). Tour d'horizon fiscaal strafrecht anno 2012. *Tijdschrift voor Formeel Belastingrecht*, 2012(8), 15-24
6. Bont, G.J.M.E. de (2012). Verplichtingen in relatie tot de administratie. *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2012(123), 232-241

⁴⁷ Volgens de ESL definitie zijn refereed artikelen, artikelen die zijn verschenen in tijdschriften die op de refereed lijst staan. Dit kunnen zowel peer reviewed artikelen zijn, als artikelen die aan een grondige redactionele toets zijn onderworpen.

⁴⁸ Volgens de ESL definitie zijn alleen niet Nederlandstalige artikelen internationaal, Nederlandstalige artikelen zijn nationaal, ook als deze in buitenlandse (bijvoorbeeld Belgische) tijdschriften zijn verschenen.

7. Damsma, B.W.A.M, Jie-a-Joen, C.S.J., en Meijer, T.M. (2012). Zakelijke of onzakelijke lening? Baanbrekend Hoge Raad arrest. *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(4), 168-173
8. Evers, M. (2012). Weekblad voor Fiscaal Recht, De relatie met Duitsland en de geboorte van het Nederlandse fiscale verdragsbeleid. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2012(6949), 501-512
9. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012). Nederlands verdragsbeleid betreffende vermogensinkomsten en -winsten. *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2012(119), 70-80
10. Hemels, S.J.C. (2012). Gedefinieerde belangen: algemeen nut na de Geefwet. *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie (WPNR)*, 143(6917), 98-104
11. Hemels, S.J.C. (2012). Nederlandse grensoverschrijdende fiscale ondersteuning van kunst en cultuur. *Tijdschrift Estate Planning/Estate Planning Journal/Revue de Planning Patrimonial*, 2012(4), 259-273
12. Nijkeuter, E. (2012). Informatie-uitwisseling en vrijheid van kapitaalverkeer tussen lidstaten en derde landen. *Tijdschrift voor Formeel Belastingrecht*, 2012, 18-27
13. Hemels, S.J.C. (2012). De anbi-tweetrapstoets van de Geefwet: trendbreuk of trendvolgend? *Fiscaal Tijdschrift Vermogen*, 13(7), 5-13
14. Hemels, S.J.C. (2012). De Europese Stichting en de Nederlandse ANBI. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2012(6956), 724-733
15. Huiskers-Stoop, E.A.M. mr. (2012). Horizontaal Toezicht en de eerste uitkomsten van een enquête onder middelgrote ondernemingen. *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(3), 123-131
16. Jonckheere, M.J. De (2012). artikel 464,1° WIB92 en lokale belastingen op de brutowinst: als twee honden vechten voor een been breekt de derde het in twee. *Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 883-892
17. Jonckheere, M.J. De & Monsma, A.P. (2012). Nederlandse bezwaardrempel in strijd met Europees eigendomsrecht. *Lokale & Regionale Belastingen*, 2-21
18. Jonckheere, M.J. De (2012). Enkele algemene en specifieke bedenkingen bij de coördinerende omzendbrief gemeentefiscaliteit van 10 juni 2011. *Lokale & Regionale Belastingen*
19. Jonckheere, M.J. De (2012). Recente rechtspraak in kort bestek. *Lokale & Regionale Belastingen*, 32-48
20. Kok, Q.W.J.C.H. & Smit, R.C. de (2012). Wijzigingen in de vennootschapsbelasting. *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 1, 3-13.
21. Molenaar, D. (2012). Nieuw belastingverdrag met Duitsland - Artiesten en Sporters (artikel 16). *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(7-8), 297-301
22. Monsma, A.P. (2012). Modernisering van de Wet WOZ: een verbetering? *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(6), 211-218
23. Monsma, A.P. & De Jonckheere, M.J.M. (2012). Nederlandse bezwaardrempel in strijd met Europees eigendomsrecht. *Lokale & Regionale Belastingen*, 2012(1), 3-21
24. Nijkeuter, E. & Brouwers, D.B. (2012). Over vaste inrichting, onderneming en de capital allocation approach. *Maandblad Belastingbeschouwingen*, 2012(6), 238-250
25. Nijkeuter, E. & Brouwers, D.B. (2012). Wijzigingen in de voorkoming van dubbele belasting per 2012. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2012(6957), 770-781
26. Stevens, A.J.A. (2012). Verdragsbeleid en winstinkomen. *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2012(119), 60-69
27. Wilde, M.F. de & Wisman, C (2012). Over de 'objectvrijstelling' en de klok van de interne markt. *Fiscaal Weekblad FED*, 41(8), 3-15

1.2 Overige wetenschappelijke artikelen

1.2.1. Internationaal

1. Stevens, A.J.A. & Spierts, E. (2012). Abkommensberechtigung, Unternehmensgewinne und Kapitaleinkünfte im neuen DBA NL 2012. *NWB - IWB*, 9.5.2012

1.2.2. Nationaal

1. Stevens, A.J.A. (2012). De objectvrijstelling. *NTFR Beschouwingen*, 2012(1), 17-23

1.3 Boeken

1.3.1. Internationaal

1. Nijkeuter, E. (2012). *Taxation of Cross-Border Dividends Paid to Individuals from an EU Perspective. Positive and Negative Integration* (EFS serie, 10). Den Haag: Kluwer Law International

1.3.2. Nationaal

1. Jonckheere, M.J. De (2012). *De fiscale procedure (deel taxatieprocedure)*. Brugge: Die Keure.
2. Jonckheere, M.J. De (2012). *Iets leuks bij de burens? Enkele voor- en nadelen van het open stelsel van lokale belastingen in België*. Brugge: Die Keure

1.4 Hoofdstukken in een boek

1. Jonckheere, M.J. De (2012). Op de omzet berekende belastingen: inkomen- of draagkrachtbelasting? In M. De Jonckheere (Ed.), *Jaarboek lokale en regionale belastingen 2011-2012* (pp. 11-42). Brugge: die Keure
2. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Het Nederlandse gesloten gemeentelijke fiscale stelsel: grenzen, verboden en vrijheden. In Prof. dr. M. De Jonckheere (Ed.), *Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen 2011-2012* (pp. 43-74). Brugge: die Keure (Belgie)
3. Monsma, A.P. & Delanote, M. (2012). Lokale belastingen en het Europese eigendomsrecht. In Prof. dr. M. De Jonckheere (Ed.), *Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen 2011-2012* (pp. 179-212). Brugge: Die Keure
4. Monsma, A.P., Schep, A.W. & Lauwers, Th. (2012). Belastingen of vergoedingen voor het gebruik van het openbaar domein. In M.J.M. De Jonckheere (Ed.), *Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B. 2011-2012* (Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B., 2011-2012) (pp. 119-178). Brugge: Die Keure
5. Schep, A.W. & De Myere, L. (2012). Territoriale differentiatie binnen gemeentebelastingen. In M.J.M. De Jonckheere (Ed.), *Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B. 2011-2012* (Jaarboek Lokale & Regionale Belastingen L.R.B., 2011-2012) (pp. 75-116). Brugge: Die Keure

1.5 Dissertatie

1. Schep, A.W. (2012, augustus 08). *Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal door gemeenten. Bekostiging van voorzieningen met baatbelasting, grondexploitatiebijdrage, ondernemersfondsen en BIZ-bijdrage*. EUR (Delft: Eburon). Prom./coprom.: Prof.Dr. J.A. Monsma

Vakpublicaties

2.1 Artikelen

2.1.1 Internationaal

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). Twenty years of the EC Tax Review, editorial in bijzonder nummer ter gelegenheid van 20-jarig bestaan van ECTR. *EC Tax Review*, 2012(3).
2. Damsma, B.W.A.M., Jie-A-Joen, C.S.J. & Verhoosel, M (2012). Abstaining from a Controlled Transaction: Forgone Profits and the Arm's length Principle. *Tax Management Transfer Pricing Report*, 21(2), 82-86
3. Damsma, B.W.A.M., Jie-A-Joen, C.S.J. & Meijer, T (2012). When is a Loan Considered Non-Arm's-Length? Ground-Breaking Dutch Supreme Court Case. *Tax Management Transfer Pricing Report*, 20(18), 856-860
4. Evers, M. (2012). Report EC Tax Review's Twentieth Anniversary Seminar 31 May 2012 'Fiscal Autonomy in a Changing EU'. *EC Tax Review*, 2012(6), 324-330.

2.1.2 Nationaal

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). Sjaak Jansen, ambtenaar en ook ZZP'er? *Fiscaal Weekblad FED*, 2012(15 maart), 63-66.
2. Arends, A.J.M. (2012). Gooi niet het kind met het badwater weg. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2012(45), 1-4
3. Arends, A.J.M. (2012). Nieuw huwelijksvermogensrecht en eigenwoningregeling. *NTFR Beschouwingen*, 2012(8/9), 1-6
4. Arends, A.J.M. (2012). Ontwikkelingen in de vermogensrendementsheffing. *NTFR Beschouwingen*, 2012(1), 11-16
5. Bont, G.J.M.E. de (2012). De Belastingadviseur in de toekomst vanuit een formele invalshoek. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2012(6973), 1368-1371
6. Bont, G.J.M.E. de (2012). Trends in controleland. *Het Register - Vaktijdschrift van het Register Belastingadviseurs*, 2012(4), 4
7. Bont, G.J.M.E. de (2012). Vrijheid geef je door. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2012(21), 1-2
8. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012). 'Excessieve' gedragingen en internationaal fiscaal beleid. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 13(47), 5-9
9. Hemels, S.J.C. (2012). ANBI anno 2012: jurisprudentie. *Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN)*, 24(september), 5-8
10. Hemels, S.J.C. (2012). ANBI anno 2012: wet- en regelgeving. *Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN)*, 24(oktober), 3-6
11. Hemels, S.J.C. (2012). Anbi na de Geefwet. *Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN)*, 24(Februari), 3-6
12. Hemels, S.J.C. (2012). Anbi-wetgeving in strijd met de vrijheid van kapitaalverkeer? *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 12(2), 1-4
13. Jonckheere, M.J. De (2012). De gemeentebelastingen op het kadastraal inkomen zijn onwettig, ook de onrechtstreekse. *Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 432, 1033-1036
14. Kiekebeld, B.J. (2012). Dividendbelasting binnen de EU: nog steeds niet alles opgelost. *NTFR Beschouwingen*, 2012(6), 19-23.

15. Monsma, A.P. (2012). Interlokaal 2012, nr. 2. *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2012(355 en 356)
16. Monsma, A.P. & Schep, A.W. (2012). Interlokaal 2012-1. *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2012(231), 777-782
17. Oenema, M.E. (2012). Aansprakelijkheidstelling van de fiscaal dienstverlener met een convenant. *Tijdschrift voor fiscale beheersing en compliance*, 2012(2), 35-36
18. Oenema, M.E. & Barmantlo, D.G. (2012). De administratieverplichting onder het handhavingscontract: een rekbaar begrip? *Tijdschrift voor fiscale beheersing en compliance*, 2012(1), 11-14
19. Oenema, M.E. (2012). De belastingadviseur van de toekomst; in gesprek met NOB voorzitter mr. Marnix van Rij. *Tijdschrift voor fiscale beheersing en compliance*, 2012(2), 26-28
20. Oenema, M.E. & Evers, M. (2012). Het is uit de hand gelopen (verslag afscheidsrede prof.dr. J.J.M. Jansen). *Weekblad Fiscaal Recht*, 2012(6947), 452-454
21. Snoeij, R. & Wagenaar, L. (2012). De nieuwe buitenlandse VPB-plicht voor bestuursvergoedingen: verdere afbakening is gewenst. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2012(43), 7-12
22. Stevens, A.J.A. (2012). Het nieuwe belastingverdrag met Duitsland. *NTFR Beschouwingen*, 2012(5), 19-24
23. Wilde, M.F. de (2012). Wordt het inderdaad niet eens tijd de financieringsdiscriminatie aan te pakken? *Fiscaal Weekblad FED*, 2012(15-03-2012), 66-67

2.2 Boeken

1. Wilde, M.F. de & Wisman, C (2012). *Internationaal belastingrecht 1 Systematiek en voorkomingsmethoden* (Boom Basics Fiscaal). Den Haag: Boom Fiscale Uitgevers
2. Wilde, M.F. de & Wisman, C (2012). *Internationaal belastingrecht 2 Toewijzingsregels belastingverdragen*. Den Haag: Boom Fiscale Uitgevers

2.3 Hoofdstukken in een boek

2.3.1 Internationaal

2.3.2 Nationaal

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012). Talent, fiscaal gewaardeerd? In *JFR Almanak*. Rotterdam: JFR.
2. Arends, A.J.M. (2012). Bewerking hoofdstukken 3.6, 3.7. 5, 10, 10A en 10B. In *Cursus Inkomstenbelasting*. Deventer: Kluwer
3. Fibbe, G.K. (2012). Het fiscale vestigingsklimaat en anti-misbruikbepalingen in verdragen: hybride overwegingen. In *Weekblad Special ter gelegenheid van het afscheid van Sjaak Jansen als hoogleraar belastingrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam*, 141e jaargang, 15 maart 2012, blz. 41-43. Kluwer
4. Hemels, S.J.C. (2012). Commentaar artikel 5b AWR (definitie anbi). In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Formeel belastingrecht* (online naslagwerk, 5 maal per jaar geactualiseerd) (Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht). Den Haag: Sdu
5. Hemels, S.J.C. (2012). Commentaar artikel 6.32 tot en met 6.39a (giftenaftrek). In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Inkomstenbelasting* (online naslagwerk, 5 maal per jaar geactualiseerd) (Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht). Den Haag: Sdu
6. Hemels, S.J.C. (2012). Commentaar artikelen 6 (vrijstelling algemeen belang lichamen), 9, lid 1, onderdeel h (aftrek vrijwilligers) en 9a (aftrek fondsenwervende activiteiten) en 16 (giftenaftrek).

- In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Vennootschapsbelasting* (online naslagwerk, 5 maal per jaar geactualiseerd) (Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht). Den Haag: Sdu
7. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Herziening hoofdstukken 2, 3 en 6 Compendium Gemeentelijke Belastingen en de Wet WOZ. In *Compendium Gemeentelijke Belastingen en de wet WOZ, zevende geheel herziene druk*. Deventer: Kluwer
 8. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Onderdeel Lokale Belastingen en Milieueffingen, art. 17 wet WOZ (bewerking online van dit artikel). In *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie*. Deventer: Kluwer
 9. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Onderdeel Lokale Belastingen en Milieueffingen, art. 223 Gemeentewet (bewerking online van dit artikel). In *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie*. Deventer: Kluwer
 10. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Onderdeel Lokale Belastingen en Milieueffingen, art. 224 Gemeentewet (bewerking online van dit artikel). In *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie*. Deventer: Kluwer
 11. Molenaar, D. (2012 januari 01). Nederlandse Documentatie voor Fiscaal Recht (NDFR): commentaar bij art. 16 OESO Modelverdrag
 12. Molenaar, D. (2012 januari 01). Nederlandse Documentatie voor Fiscaal Recht (NDFR): commentaar bij art. 17 OESO Modelverdrag
 13. Molenaar, D. (2012 januari 01). Nederlandse Documentatie voor Fiscaal Recht (NDFR): commentaar bij art.5a, 5b, 8a, 35 e.v. Wet LB (artiesten- en beroepssportersregeling)

2.4 Annotaties

1. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (29-03-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1284, 10/00106/00107
2. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (13-10-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-843, 10/00295
3. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (22-09-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-534, 10/00297
4. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Leeuwarden. (28-02-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1008, 10/00298
5. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (08-05-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1921, 10/00594
6. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Rechtbank Leeuwarden. (03-10-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-219, 10/01946/01947
7. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Rechtbank Haarlem. (13-02-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1693, 10/01949
8. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Rechtbank Breda. (04-05-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2788, 11/00037
9. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Conclusie A-G Niessen. (06-12-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-370, 11/00444
10. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (29-06-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1993, 11/00594
11. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Rechtbank Arnhem. (10-11-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-420, 11/00964
12. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Conclusie A-G Niessen. (30-08-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2482, 11/04685
13. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (12-10-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2485, 11/04693

14. Arends, A.J.M. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (14-09-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2383, 12/00035
15. Hemels, S.J.C. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (22-06-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1573, nr. 11/03215, (Stichting die sociale cohesie in wijk wil bevorderen, kan worden aangemerkt als anbi). p.21-22
16. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (15-05-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-338, 10/00294, LJN BW7237
17. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (10-02-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-136, 10/05194, LJN BV3270
18. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank 's-Gravenhage. (29-08-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-534, 10/7485, LJN BX8703
19. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (22-03-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-39.23, 11/00005
20. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (05-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-37.36, 11/00032
21. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (05-04-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-284, 11/00032, LJN BW3288
22. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (13-07-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-37.6, 11/00162
23. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (23-08-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-58.24, 11/00277
24. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof 's-Hertogenbosch. (08-07-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-362, 11/00279, LJN BW8454
25. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (01-11-2011), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-7, 11/00473, LJN BU4042
26. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank Dordrecht. (13-04-2011), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-395, 11/1412, LJN BW2578
27. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank Haarlem. (18-11-2011), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-39, 11/1512, LJN BU4408
28. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (12-10-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-58.25, 11/3324
29. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank Zutphen. (02-11-2011), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-8, 11/454, LJN BU3497
30. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank 's-Gravenhage. (02-05-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-37.34, 11/7065
31. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Rechtbank 's-Hertogenbosch. (06-01-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-268, 11/958, LJN BV2191
32. Makkinga, F.J.H.L. (2012). Noot bij: Hof 's-Hertogenbosch. (02-11-2012), *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen* 2012-560, 12/00081, LJN BY3310
33. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Haag. (03-01-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2104, (Donaties aan stichting vormden geen aftrekbare giften)
34. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Haag. (13-03-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2101, (Interim-inkomsten uit opdrachten via 'tussenpersoon' vormden geen winst uit onderneming)

35. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Breda. (07-09-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2850, (Overkoepelende carnavalsorganisatie is geen anbi)
36. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (10-07-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2109, (VAR-wuo wekt vertrouwen dat inkomsten interim-werkzaamheden winst uit onderneming zijn)
37. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (12-04-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1146, 10/00938, (Door zangeres van SENA ontvangen vergoeding kwalificeert als row)
38. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Breda. (30-11-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-440, 10/02853 LJN BV0679, (Profsporster en belastingvrijstelling buitenlandse inkomsten)
39. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (13-01-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-158, 10/03464, (Hoge Raad verwijst zaak over aftrek uitkering aan ANBI-aandeelhouder)
40. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (19-06-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1740, 11/00027, (Transfergelden profvoetballers vormen loon maar geen nettoloon)
41. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Amsterdam. (19-07-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1987, 11/00078, (Belanghebbende heeft opzettelijk geen loonbelasting ingehouden op loon van dga)
42. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Leeuwarden. (15-05-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1505, 11/00111, (Kunstenares geniet winst uit onderneming na beroep opmerking rapport boekenonderzoek)
43. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (25-11-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-528, 11/00256, (Bondscoach niet in dienstbetrekking bij sportbond)
44. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (13-01-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1575, 11/00396, (Terugwerkende kracht ANBI geaccepteerd)
45. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Centrale Raad van Beroep. (08-10-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2379, 11/01463, (Trainingsacteur voor WW geen artiest)
46. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Arnhem. (24-04-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1234, 11/01807, (Vrijstellingsmethode niet van toepassing op Amerikaans deel van bestuurdersbeloning)
47. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Haarlem. (15-03-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-849, 11/02028, (Beheersstichting van kunstenaarsdorp is geen ANBI)
48. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Arnhem. (15-05-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1455, 11/03482, (VAR-wuo voor hockeytrainer)
49. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (11-05-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1212, 11/03487, (Hoofdprijs 'De Gouden Kooi' vormt loon uit dienstbetrekking)
50. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (29-06-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1836, 12/00024, (Beroepsvoetballer verricht persoonlijke werkzaamheden tijdens buitenlandse trainingskampen)
51. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Breda. (07-09-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2850, 12/00833, (Overkoepelende Carnavalsorganisatie is geen ANBI)
52. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Rechtbank Arnhem. (06-09-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-2697, 12/01675, (Personal trainer heeft recht op VAR-wuo)
53. Molenaar, D. (2012). Noot bij: Hof Den Haag. (07-03-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-1574, 12/01795, (VAR: activiteiten kunnen niet worden aangemerkt als het drijven van een onderneming)

54. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (05-10-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-52.27*, (nr. 10/03568: Geen samenloop vrijstellingen energiebelasting)
55. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (05-10-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-54.23*, (nr. 10/05484: Bemonstering dunne varkensmest voor stikstof- en fosfaatheffing niet ontoelaatbaar onnauwkeurig)
56. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: A-G bij Hoge Raad. (21-08-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-53.26*, (nr. 11/00979: Geen tijdsevenredige verlaging drempel teruggaaf energiebelasting)
57. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (05-10-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-53.25*, (nr. 11/01570: Geen afvalstoffenbelasting voor afdichting voormalige stortplaats)
58. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Rechtbank Den Haag. (27-08-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-56.23*, (nr. 12/03834: Herziening WOZ-waarde dient bij beschikking te geschieden)
59. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Rechtbank Den Haag. (19-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-39.24*, (Nrs. 11/9885, 11/9887, 11/9888 en 11/9889: Onjuiste objectafbakening voor zuiveringsheffing)
60. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Tweede Kamer der Staten Generaal. (02-11-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-58.25*, (Wijzigingswet WOZ (33462))
61. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Rechtbank Assen. (29-03-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-43.25*, AWB 11/1338, (BIZ-heffing onmogelijk vanwege ontbreken afdwingovereenkomst)
62. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Rechtbank Den Haag. (09-05-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-37.35*, AWB 11/9183, (Gemeente niet bereikbaar voor overzetten parkeervergunning; naheffingsaanslag vernietigd)
63. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: P-G bij Hoge Raad. (12-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-29.6*, CPG 11/03395, (Artikel 18a AWR ook van toepassing na artikel 25 Wet WOZ)
64. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad (A-G). (21-06-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-39.21*, CPG11/03758;12/00529, (Conclusie A-G over leges WOB-verzoek)
65. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Rechtbank 's-Gravenhage. (16-03-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-26, 1.1*, (Aanslag zuiveringsheffing bedrijfsruimte terecht, maar te hoog)
66. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Den Haag. (04-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-42.22*, 11/00142, (Reclamebelasting Middelburg onverbindend vanwege buiten de heffing laten van aankondigingen)
67. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Den Haag. (06-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-41.22*, 11/00322, (Gemeente kan geen rioolafvoerrecht heffen voor gebruik riool andere gemeente)
68. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Den Bosch. (23-03-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht 2012-32.28*, 11/00583, (Leges behandeling Wob-verzoek niet toegestaan)

69. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (12-06-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-46.29, 11/00749, (Kenbaarheid verschuldigdheid parkeerbelasting op zondag)
70. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (29-06-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-37.33, 11/02632, (Rechterlijke toetsing overheadkosten bij leges)
71. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (13-07-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-39.22, 11/03395, (Artikel 18a AWR ook van toepassing op artikel 25-beschikking bij herstel onjuiste objectafbakening)
72. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (14-02-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-23, 27, (Legesverordening onverbindend omdat heffingsambtenaar kostendekkendheid onvoldoende onderbouwt)
73. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (13-04-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-20, 30
74. Monsma, A.P. (2012). Noot bij: Hof Arnhem. (24-01-2012), *Vakstudie Nieuws. Documentatie op het gebied van het Fiscaal Recht* 2012-20, 31
75. Nijkeuter, E. (2012). Noot bij: HvJ EU. (01-12-2011), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-317, C-250/08, (Vlaamse overdrachtsbelasting niet in strijd met EU-recht)
76. Nijkeuter, E. (2012). Noot bij: HvJ EU. (01-12-2012), *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2012-318, C-253/09, (Hongaarse overdrachtsbelasting niet in strijd met EU-recht)
77. Oenema, M.E. (2012). Noot bij: Hoge Raad (Belastingkamer). (20-01-2012), *Fiscaal Weekblad FED* 2012-11, 10/04553, BR4790, p.8-11
78. Oenema, M.E. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (27-04-2012), *Fiscaal Weekblad FED* 2012-16, 11/02847, BW4122, p.3-4
79. Oenema, M.E. (2012). Noot bij: Hoge Raad. (01-06-2012), *Fiscaal Weekblad FED* 2012-16, 11/04482, BW7078, (Gevolgen niet kiezen domicilie voor rekening belanghebbende). p.5-6

2.5 Populariserende publicaties en media optredens

1. Arends, A.J.M. (08-12-2012). Tien tips om de belastingdienst voor te zijn. *Financieel Dagblad bijlage FD Weekend*, pp. 40-41
2. Graaf, A.C.G.A.C. de (27-09-2012). Quote in F. van Lookeren Campagne, 'Belastingparadijzen'. *Intermediar*, pp. 30-31
3. Graaf, A.C.G.A.C. de (29-11-2012). 'Excessief gedrag bestrijden', interview door NOB. *Exposé*, pp. 24-25
4. Hemels, S.J.C. (01-11-2012). Interview 'Sigrid Hemels: Ik ben kritisch op de politiek'. *Werken in de fiscaliteit Special 2012-2013*, pp. 4-5
5. Hemels, S.J.C. (20-10-2012). Quotes in 'Plan afschaffing giftenaftrek rammelt'. *Brabants Dagblad*, p. 9
6. Hemels, S.J.C. (19-10-2012). Quotes in 'Plan voor afschaffing giftenaftrek rammelt' (voorpagina) en Eduard Sloot en Aaldert van Soest 'Giftenaftrek is investering' (pagina 3). *Nederlands Dagblad*
7. Schep, A.W. (interview) (2012, Sep 07). BNR Nieuwsradio [radio-uitzending]. In *Tweede Kamer verkiezingen*. www.bnr.nl

2.6 Lezingen, expertmeetings, paneldebatten

2.6.1 Internationaal

1. Fibbe, G.K. (2012, januari 28). *Tax treaty application to hybrid entities and collective investment vehicles*. University Amsterdam, Lecture at the annual Fiscal Winter Course on International Tax Law of the University of Amsterdam
2. Fibbe, G.K. (2012, november 02). *The tax treatment of CIVs and REITs*. University Amsterdam, Lezing op de fiscale conferentie 'The tax treatment of CIVs and REITs?' georganiseerd door de UvA
3. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012, november 02). *Tax Treaty Policy of the Netherlands regarding CIVs*. Amsterdam, ACTL Conference The Tax Treatment of CIVs and REITs
4. Hemels, S.J.C. (2012, oktober 03). *Panel on cross-border charitable and other pro-bono contributions*. Boston, International Fiscal Association (IFA) 2012 conference
5. Hemels, S.J.C. (2012, juni 01). *The European Foundation Proposal. An effective, efficient and feasible solution for tax issues related to cross border charitable giving and fundraising?* Rotterdam, European Association of Tax Law Professors conference on 'Charities'
6. Molenaar, D. (2012, maart 11). *A Hypothetical: Live Music Inc: The AGM*. Londen, International Live Music Conference (ILMC)
7. Molenaar, D. (2012, november 23). *Double Taxation for Artists Should Be Removed*. Brussel, 44e Pearle conferentie
8. Molenaar, D. (2012, april 21). *EU Tax for Classical Artists*. Boedapest, International Association of Music Agents (IAMA)
9. Molenaar, D. (2012, januari 17). *Private Client Tax for Entertainers & Sports people*. Londen, Informa Global Events

2.6.2 Nationaal

1. Arendonk, H.P.A.M. van (2012, november 22). *Fiscale aspecten van Wet Flex bv*. Erasmus Academie, Capita fiscaal recht voor ondernemingsjuristen.
2. Arendonk, H.P.A.M. van (2012, april 19). *Het grote H-woord*. De Unie, Rotterdam, Column uitgesproken tijdens de maandelijkse Actualiteits- en wetenschapstalkshow van Studio Erasmus.
3. Arendonk, H.P.A.M. van (2012, januari 31). *Vestigingsplaats van lichamen in Europees perspectief*. onbekend, Post-master Directe Belastingen Europese Fiscale Studies.
4. Arendonk, H.P.A.M. van (2012, november 30). *Vrijheid van vestiging in Europees perspectief*. Universiteit van Antwerpen, Postdoctorale opleiding belastingrecht.
5. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012, maart 06). *De invloed van het EU-recht op het internationaal belastingrecht*. Novotel, Rotterdam, Post-Master Directe Belastingen, Europese Fiscale Studies.
6. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012, december 11). *Organiseren en voorzitten seminar*. Rotterdam, EFS seminar Double non-taxation
7. Hemels, S.J.C. (2012, maart 06). *Algemeen nut beogende instellingen*. Baarn, actualiteitencursus 'Doelvermogens in het fiscale recht
8. Hemels, S.J.C. (2012, oktober 30). *Algemeen nut beogende instellingen*. Baarn, Actualiteiten Geefwet en Doelvermogens
9. Hemels, S.J.C. (2012, april 23). *De Geefwet: fiscaliteit en fondsenwerving vanaf 2012*. Amsterdam, Arcagna
10. Hemels, S.J.C. (2012, maart 22). *De gevolgen van de geefwet voor fondsenwervende instellingen*. Amsterdam, Van Dooren Advies specialist in communicatie, sponsoring en fondswerving

11. Hemels, S.J.C. (2012, december 15). *Fiscale aspecten van het verzamelen van design*. Lloyd hotel Amsterdam, kunstverzamelaarscursus 'My first design collection', bijeenkomst 'Het mecenaat en de praktijk'
12. Hemels, S.J.C. (2012, februari 08). *Fiscale aspecten van het verzamelen van kunst*. Rotterdam, Rotterdam Art Fair
13. Hemels, S.J.C. (2012, april 07). *Fiscale aspecten van het verzamelen van kunst*. TENT, Rotterdam, Kunstverzamelaarscursus 'My first art collection'
14. Hemels, S.J.C. (2012, juni 13). *Fiscaliteit en fondsenwerving vanaf 2012*. Capelle a/d IJssel, Mazars
15. Kiekebeld, B.J. (2012, oktober 02). *Dagvoorzitter*. Zeist, NOB PE-seminar 'Europees Belastingrecht - recente ontwikkelingen'.
16. Kiekebeld, B.J. (2012, november 16). *Toetsing wetgeving aan EG recht*. onbekend, NOB cursus Internationaal en Europees Belastingrecht voor specialisten.
17. Kiekebeld, B.J. (2012, november 23). *Verslag vijfde NOB rondetafelbijeenkomst Europees fiscaal recht*. Zeist, NOB rondetafelbijeenkomst Europees fiscaal recht.
18. Makkinga, F.J.H.L. (2012, oktober). *Basiscursus OZB/WOZ*. SSR opleidingscentrum te Zutphen, SSR Basiscursus OZB/WOZ.
19. Makkinga, F.J.H.L. (2012, mei 25). *Het Nederlandse gesloten gemeentelijke fiscale stelsel: grenzen, verboden en vrijheden*. Antwerpen, Lezing op studiedag Dubbel zicht op gemeentebelastingen te Antwerpen
20. Molenaar, D. (2012, december 01). *Belastingmaatregelen voor zzp'ers*. Amsterdam, Debat 'Cultureel ondernemerschap in de knel?'
21. Molenaar, D. (2012, januari 14). *Hoe benut je optimaal de Geefwet?* Groningen, Eurosonic Noorderslag Seminar
22. Molenaar, D. (2012, juni 07). *30%-regeling voor inkomende voetballers en andere sporters*. Amsterdam, Seminar Sport, recht en belasting
23. Monsma, A.P. (2012, december 04). *Basiscursus Heffingen Lokale Overheden*. Erasmus Universiteit Rotterdam, Cursus voor Regionale Belastingdienst Drechtsteden
24. Monsma, A.P. (2012, oktober 01). *Basiscursus HLO*. SSR opleidingscentrum te Zutphen, SSR Basiscursus HLO
25. Monsma, A.P. (2012, oktober 02). *Basiscursus HLO*. SSR opleidingscentrum Zutphen, SSR Basiscursus HLO
26. Monsma, A.P. (2012, mei 25), *Lokale belastingen en eigendomsrecht*, Antwerpen, België, Studiedag 'Dubbel zicht op gemeentebelastingen'
27. Monsma, A.P. (2012, mei 29). *Precariobelasting en reclamebelasting*. Cyclomedia BV te Waardenburg, meeting 'gebruik digitale fotometingen voor lokale heffingen'
28. Monsma, A.P. (2012, mei 25). *Vergoedingen gebruik openbaar domein*. Antwerpen, België, Studiedag 'Dubbel zicht op gemeentebelastingen'
29. Oenema, M.E. (2012, december 04). *Bestuurdersaansprakelijkheid*. Bergen op Zoom, Lezing voor SRA.
30. Oenema, M.E. (2012, juni 27). *De aansprakelijkheid van de fiscaal dienstverlener onder horizontaal toezicht*. Rotterdam, Seminar georganiseerd door Hertoghs advocaten-belastingkundigen.
31. Oenema, M.E. (2012, maart 19). *Horizontaal toezicht*. Breda, Gefaciliteerd door Hertoghs advocaten-belastingkundigen.
32. Schep, A.W. (2012, september 27). *Spreker jaarcongres LVLB*. Amersfoort, Jaarcongres Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB)

2.7 Rapport

1. Fibbe, G.K. (2012). Summary report of the responses received on the public consultation on factual examples and ways to tackle double non-taxation cases, European Commission, Brussels. Contribution to consultation paper issued by the European Commission: (2012, juli 05)

2.8 Overige

2.8.1 Inaugurele redes

1. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012). *Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid*. Den Haag: Sdu
2. Jonckheere, M.J. De (2012). *Iets Leuks bij de burens?, Enkele voor- en nadelen van het open stelsel van lokale belastingen in België*. Brugge: Die Keure

2.8.2 Tijdschriftredacties

1. Arendonk, H.P.A.M. van (Ed.). (2012). *EC Tax Review*
2. Arendonk, H.P.A.M. van (Ed.). (2012). *Maandblad Belastingbeschouwingen*
3. Hemels, S.J.C. (Ed.). (2012). *Weekblad Fiscaal Recht*
4. Kiekebeld, B.J. (Ed.). (2012). *EC Tax Review*
5. Oenema, M.E. (Ed.), (2012), *Tijdschrift voor Fiscale beheersing en Compliance*

2.8.3. Boekredacties

1. Bont, G.J.M.E. de (Ed.). (2012). *Jurisprudentie formeel belastingrecht 2012/2013*. Den Haag: Boom fiscale uitgevers
2. Damsma, B.W.A.M. & Kamhuis, H.J. (2012). *Transfer Pricing*. Deventer: Kluwer
3. Graaf, A.C.G.A.C. de, Kavelaars, P. & Stevens, A.J.A. (2012). *Internationaal Belastingrecht (6e druk)* (FED Fiscale Studieserie, 39). Deventer: Kluwer
4. Jonckheere, M.J. De (Ed.). (2012). *Jaarboek lokale en regionale belastingen 2011-2012. Dubbel zicht op gemeentebelastingen*. Brugge: die Keure
5. Jonckheere, M.J. De (Ed.). (2012). *De Fiscale procedure*. Brugge: Die Keure

2.8.4. Relevante functies

1. Arendonk, H.P.A.M. van (periode: 2007 t/m 2012). Voorzitter bestuur Functie bij : Stichting tot behoud en voortzetting van Hoefnagels Methodische Mediation.
2. Arendonk, H.P.A.M. van (periode: 1992 t/m 2012). Lid Bestuur Functie bij : Stichting J.H. Christiaanse.
3. Arendonk, H.P.A.M. van (periode: 2011 t/m 2012). Voorzitter (officieel vanaf december 2012, officieus vanaf medio 2011) Functie bij : Stichting Forensische Mediation.
4. Arendonk, H.P.A.M. van (periode: 2007 t/m 2012). Voorzitter Functie bij : Stichting Europese Fiscale Studies.
5. Arendonk, H.P.A.M. van & Sonderen, J.C.M. van (periode: 1996 t/m 2012). Redactielid (eindverantwoordelijken voor het fiscale gedeelte) Functie bij : losbladige Rechtspersonen (uitgever Kluwer Deventer).
6. Arendonk, H.P.A.M. van (periode: 1985 t/m 2012). Redactielid Functie bij : losbladige Pensioen en andere toekomstvoorzieningen (uitgever Kluwer Deventer).
7. Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2012). Peer reviewer Position at: Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly
Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2012). Peer reviewer Position at: World Tax Journal

8. Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2015). Deputy member of the academic committee Functie bij : European Association of Tax Law Professors (EATLP)
9. Hemels, S.J.C. (periode: 2007 t/m 2017). Vaste medewerker Functie bij : Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN)
10. Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2012). Lid van de Commissie wetsvoorstellen Functie bij : Nederlandse Orde van Belastingadviseurs
11. Hemels, S.J.C. (periode: 2009 t/m 2017). Bestuurslid Functie bij : Nederlandse Orde van Belastingadviseurs
12. Hemels, S.J.C. (periode: 2010 t/m 2018). Lid van de Raad van Toezicht, voorzitter van de Adviescommissie Fondsenwerving & Communicatie. Functie bij : Prins Bernhard Cultuurfonds
13. Hemels, S.J.C. (periode: 2009 t/m 2016). Lid van de Raad van Toezicht Functie bij : Stichting Amsterdams Historisch Museum
14. Hemels, S.J.C. (periode: 2005 t/m 2013). Bestuurslid Functie bij : Vereniging Kunst Cultuur Recht
15. Hemels, S.J.C. (periode: 2008 t/m 2013). Lid van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het onderzoek 'Geven in Nederland' Functie bij : Vrije Universiteit, Amsterdam
16. Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2012). peer reviewer Position at: Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly
17. Hemels, S.J.C. (periode: 2012 t/m 2012). peer reviewer Position at: World Tax Journal
18. Hemels, S.J.C. (2012). Deelname aan de workshop fiscaal recht van het project Innoverende Hoven, position paper de uitspraak: het belang van een goede motivering
19. Kiekebeld, B.J. (periode: 2012 t/m 2012). Commentator Functie bij : Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht NTFR
20. Kiekebeld, B.J. (periode: 2012 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij : Tijdschrift Weekblad Fiscaal Recht
21. Kok, Q.W.J.C.H. (periode 2009 t/m 2012). Contributing Editor Functie bij: Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht
22. Kok, Q.W.J.C.H. (periode 2011 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij: Tijdschrift voor Ondernemingsrecht
23. Kok, Q.W.J.C.H. (periode 2012 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij: Weekblad voor Fiscaal Recht
24. Makkinga, F.J.H.L. (periode: 2012 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij: Belastingblad en Vakstudie-Nieuws
25. Makkinga, F.J.H.L. (periode: 2012 t/m 2012). Rechter-plv. in de Rechtbank Noord-Nederland
26. Molenaar, D. (periode: 2011 t/m 2013). Lid van de Raad van Toezicht Position at: Melkweg te Amsterdam.
27. Molenaar, D. (periode: 2009 t/m 2013). Voorzitter van het bestuur Position at: Stichting Acteurscollectief Wunderbaum te Rotterdam.
28. Molenaar, D. (periode: 2007 t/m 2013). Lid van de Raad van Toezicht Position at: Stichting Architectuur Instituut Rotterdam.
29. Molenaar, D. (periode: 2003 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Art Rock te Rotterdam.
30. Molenaar, D. (periode: 2010 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Carver te Amsterdam.
31. Molenaar, D. (periode: 2010 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Cultureel Erfgoed Popmuziek te Amsterdam.
32. Molenaar, D. (periode: 2007 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Domestica te Rotterdam.
33. Molenaar, D. (periode: 2007 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Echt Lachen te Rotterdam.

34. Molenaar, D. (periode: 2006 t/m 2012). Bestuurslid Position at: Stichting Hef te Rotterdam.
35. Molenaar, D. (periode: 2005 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Letteren en Samenleving Rotterdam.
36. Molenaar, D. (periode: 2009 t/m 2013). Bestuurslid Position at: Stichting Motel Mozaique te Rotterdam.
37. Molenaar, D. (Ed.). (2012). Commentator *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*.
38. Monsma, A.P. (periode: 2012 t/m 2012). Annotator jurisprudentie lokale belastingen Functie bij : Kluwer, Vakstudie-Nieuws
39. Monsma, A.P. (periode: 2012 t/m 2012). Plaatsvervangend docent SSR voor lokale belastingen Functie bij: SSR
40. Monsma, A.P. (periode: 2009 t/m 2013). Commentator NDFR, artikelen 222 t/m 226, 234 en 235 Gemeentewet Position at: Sdu.
41. Oenema, M.E. (periode: 2012 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij: Vakstudie Nieuws
42. Oenema, M.E. (periode: 2012 t/m 2012). Vaste medewerker Functie bij: Fiscaal Weekblad FED
43. Oenema, M.E. (periode: 2012 t/m 2012). Voorzitter jongerenafdeling Functie bij: Vereniging voor Belastingwetenschap

2.8.5. Overige resultaten

1. Graaf, A.C.G.A.C. de (2012). Organiseren en voorzitten seminar. EFS seminar Double non-taxation: Rotterdam (2012, december 11).
2. Hemels, S.J.C. (2012). Deelname aan de workshop fiscaal recht van het project Innoverende Hoven, position paper de uitspraak: het belang van een goede motivering
3. Hemels, S.J.C. (2012). Reactie op Consultatie conceptprogramma ondernemerschap culturele sector (OCW)
4. Molenaar, D. (2012). Recente ontwikkelingen. Seminar 'Maritime and Transport Tax Law': Rotterdam (2012, november 28 - 2012, november 28)